Масcе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 4 апрель, 1978 шу. ● № 40 (5862). ● Мах 2 кеп.

Новкъост Л. И. Брежнев Иркутске хилар

2 апреле Иркутске бахача наха безаме тIаийцар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев.

Новкъост Брежнев КПСС ЦК Политбюро членаца, СССР оборона министраца Д. Ф. Устиновцеи парте Иркутски обкома хьалхарча секретараца Н. В. Банниковцеи цхьана авиационни заводе хилар, хIаьта цун продукцега а хьежар.

Л. И. Брежневи Д. Ф. Устинови самолеташта летни тохкамаш деча хилар.

Л. И. Брежнева завода болхлошца къамаьлаш дир, цехаш хIанзарча оборудованеца кийчъяра духтIавийлар, къахьегама хьалех, болхлой алапех, уж чуIеча фусамашца Iалашбара хьакъехьа хаттараш дир.

Завода толашагIа волча фрезеровщика, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема доакъашхочо коммуниста М. Д. Пархоменкос моаршал хьаттар новкъостага Брежневга:

— Веза Леонид Ильич! Тхоай берригача болхлой цIерагIа ала безам ба са: парте Центральни Комитете, СССР Лакхехьарча Совета Президиуме Iа боккха болх барах дег тIара баркал хилда хьона. Къаьстта баркал оал оаха Хьона лаьттан тIа чIоагIа машар хилийтара, дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбара тIехьа кIаьд ца луш Iа къовсам лоаттабарах.

Боккха кхаъ хинна хайра тхона, Хьона, Леонид Ильич, эггара дезагIа дола тIема совгIат — «Победа» яха орден ялар, хIаьта оаха, Сийлахь-боккхача Дай-мехка доакъашхоша, чIоагIа доккхал дарца тIаийцар из.

Оаха, болхлой классо Хьона, веза Леонид Ильич, КПСС Центральни Комитета тешам лу Коммунистически парте тхоашта тIадилла исторически гIулакх оаха дизза кхоачашдергхиларах.

Леонид Ильича дIайха дешаш аларах баркал аьлар М. Д. Пархоменкона, хIаьта тIема ветерана совгIата делар «ЗIамига лаьтта» яха шийна дагадоагIарий книжка.

Новкъоста Л. И. Брежнева КПСС обкома бюро членашца совещани йир, хIаьта цига къамаьл а дир. Цо аьлар:

Шун область дегIайоалаяра цхьадолча дешаех тахан шуца гуччахьа дувца безам бар са. Малхбоален СибаретIен сиха дегIайоагIа, Iалаьмате йоккхий гидроэнергетически ресурсаш йола район я Иркутски область. Ангара яхача хи тIа, цу даькъе Братскии Усть-Илимски яха йоккхагIа яраш а йолаш, шуццига хьаяьй массехк гидроэлектростанци. Царех цаI йолча — Братски со хьалхагIа хиннав. Цох диццургдоаца хIама хилар сона.

Иркутски областо мехка йоаккхачох 5 процент гаргга электроэнерги лу. ЦIаьхха дагадохарах дувцац аз цох; сийрда бесаш дола металлурги, целлюлозно-кахьата промышленность, хими санна йола дукха электроэнерги эша производствашш комплексно дегIаккхувлара дика энергетически база я шун.

Алхха цудухьа парте XXV съезда решенеш тIа белгалдаьд Братскии Усть-Илимскии промышленни комплексаш вIашагIйоххкара декхар дукхагIча даькъе чакхдоаккхилга. Усть-Илимски комплексана хьунпромышленни специализаци е лерхI. Цо тоадергла мохк кахьатаца, картонаца, хьунхиме кхыча продуктащца Iалашбелга. Мехка, шоана ховш ма-хиллара, цу тайпара продукци чIоагIа эшаш я.

Из программа кхоачашъяра, цIаькха а ях аз, деррига хьу, хий, совъяллал энергоресурсаш йолаш я.

Областной партийни организаце цу хьакъехьа дукха хIама ду. ХIаьта из дика а да, бакъда, де дезар кхы а дукхагIа да.

Халахете а, комплекс хьахулаш йола звенош цхьан боарамагIа дегIаахац. Хетаргахьа, из керттера кхоачамбоацар да. Масала, тIехьадусаш да целлюлозни предприятешта бедал кийчъелген цунна обработка елген. Цул, новкъостий, гIулакх миштта тоадергда-хьогI аьнна цIенхаштта уйла е'еза шун.

ДоккхагIчарех дола цхьаьнка цхьа декхар къоастадеш я шун область — из алюмини арахецилга шердар. Укх тIехьарча шерашка из металл къаьстта деза лоархIаш да. Цох халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка пайда эц. Цох-м хIанз дуккхача мехкашка кхыметтел кораш а ду. ДагадоххарагIа аргда аз, дуккхача гIишлонашка вай а ду уж. ХIанз Иркутски Братски заводашка из металл нонагIо арахец. Из, шеко йоацаш, доккха хIама карагIдалар да. Цхьабакъда, укхаза а болх беш йолча мощностех дикагIа пайда эцара чотах алюмини дукхагIа арахеца торонаш я.

Ховш ма-хиллара, шун областа территоре тIара дIайоалалу Байкало-Амурски магистраль — вай мехка лоархIамегIчарех йола цхьа гIишло. Цох ала а доагIаш оал заман гIишло. Цунца дувзаденна БАМ-а шефство лелаеча вай комсомола цIерагIа дика дешаш ала безам ба са. Шоай дегаша тIахьехарах, боккъонца бола советски патриоташ санна из гIишло хьалъеча мехка массе миIингера баьхкаб эзараш бола мехкарийи кагий нахи. ХIаьта цар башха-дика къа а хьег. Ма-дарра аьлча: массе а хIаман тIехь кагирхоша новкъостал ду вайна. Из бахьанце баркал хилда царна!

Байкало-Амурски — из дегIаенача социализма заман гIишло я. хIаьта лоархIаме да из никъ буллаш болча наьха хIанззе а деша, цу гIишлонна санна цу крае тIехьа тIайоагIача хана хургйолча йоккхийча предприятешта эшаргйола говзалаш Iомае торо хилар. Буллаш латтача наькъа йисте йолча Iалаьмате йоккхийча Iалама ганзех пайда эцара кийчдала а дIадоладала а деза.

ГIишло хьалъеча районашка быта дика хьалаш хьакхолла деза вай, дукхагIа теркам тIаахийта беза нах чубаха цIенош, клубаш, школаш хьалъяра, хIаьта из де деза шерра доаржадаь а боаггIача технически боарам тIа даькхха а, климатически хьалаш теркал а деш. Из кIоаргга партийни декхар да, хIаьта хIанзарча этапе из кхоачашде деза шоай территореш тIа гIолла БАМ-а трасса чакхйоалача ерригача крайни областийи партийни организацеша.

Цхьаьнханех ала безам цар са. Шун область индустриальни яле а ла йиш йолаш дац юрта боахам лохача темпашца дегIаухилга. Бакъдар аьлча, пятилетка шин шера областе дикка алсамдаьннад баьцадаараш, шура, дулх, фуаш доахилга. Цхьабакъда, оаш оашош мукIарал ма-дой из кхоачамболаш дац яхаш. Промышленни районий хила еза юртбоахама база. хIаьта хьайбай продуктащцеи баьцадаарашцеи шоаш Iалашъе а еза. ГIулакх миштта вIаштIехьдаккха деза аьлча, из вIаштIехьдаккха деза, масала, тикашка бIарччача шера керда баьцадаараш хургдолаш. Из де йиш йолаш дац? Де йиш йолаш а де дезаш а да, уж аргда вай, къулбехьера е кхыча областашкара хьатIа а ца кхухьаш. Уж гаьннара хьакхахьар дукха хIама дIадодаш гIулакх да, хIаьта нагахьа санна из гIулакх тесса леладича торговни сете уж хIамаш ца хулаш моттигаш а нийслу, тIаккха цу хIаман баха нах хила а боагIаш раьза хилац.

Аз дувцараш, новкъостий, хетаргахьа шоана ховш дола хIамаш да, цхьабакъда, цкъа Iомадаьр юха кердадаккхар — ховшдар дебадар да. Нагахьа санна цул совгIа аз дувцар ЦК-аи правительстваи цIерагIа хилча шоаш долча даькккача дулхаца, шурийца, фуаьшца, баьцадаарашца баха нах Iалашбара дешаш беррига теркам тIабахийта къоастаде хьажа деза шо. ХIанз Iомабеннаб пленкана кIал теплицашка бIарччача шера баьцадаараш кхеде. Цунна цола дика масал — «Московский» совхоз, цо кердача баьцадаарашца Москва Iалашъю. Шун а я из де йиш.

Сона дийцад цхьаькха цхьан дешах. Шун областе Iалаьмате дукха я план кхоачащ ца ю предприятеш. Фуд из план яхар, новкъостий? Из да парте экономически политика чакхъяккхара эша керттера дар. Москверча, республикашкарчеи областашкарчеи эзараш болча наха вIашагIа йийзий кийчъю пачхаьалкхен план, цу хана вай еррига торонаш теркал а еш. Нагахьа санна план тIаийцаяле из шеко йоацаш кхоачашъе йоагIа. БоаррамагIа, ка ца етташ, денна дош кхоачашдеш болх бе Iомадала деза вай. Из дIадехар хIара партийни организаце, хIара къахьегама коллектива вахаре а балха тIа а лостам телар хила деза. Ка ца етташ бе болх аз яхача хана аз дагахкхоаб кхетама болх бар а. Цхьайолча хана болхлошца, бригадаца дег тIара къамаьл де деза, практически гIулакх вIаштIехьдаккха парна новкъостал а деш.

Шийи предприяте гIулакхашта да санна хьожаш, творчески инициатива йолаш, дерригача халкъа рузкъа дебаде гIерташ оамал я вай болхлой класса. Хоадамболлаш из деррига хьагу социалистически яхье, творчески почннашка. Яхь корта болаш лелаю вайцига. Цхьан предприяте чухь яхь лелаяь ца Iеш, яхь лелаю цхьан города заводаша кхыча города заводаца, иштта кхы дIахо. Вахаро ше хьахьокх из хиланза даргдоаца а нийса а хIама долга.

Са теша безам ба область экономически дегIайоалаяра дукха хIама деш йола Иркутски партийни организаци шийна хьалхашка оттадаьча декхарех толаме лоархIаергхиларах.

Мукъаба сона оаш а областа къахьегамхоша а керда къахьегама толамаш дахар ловш ловца баккха.

Совещане къамаьл дир парте обкома хьалхарча секретаранов. Н. В. Банникова. Шоай балха кIоаргга анализ ярах, областа партийни, советски, боахама организацей гIулакхаш тоадара гIо дергдола маьхера предложенеши критически замечанеши ярах Л. И. Брежнева гулбеннарий цIерагIа дег тIара баркал аьлар цо.

Iа, Леонид Ильич, укхаза варца керда импульс елар тхона, хьинар кхы а айдир, аьлар Н. В. Банникова. Беррига бехктокхам кхета а беш аз дIакхайкаду парте XXV съезда, КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш толаме кхоачашъяра, хIанз даь хьехамаши рекомендацеши вахаре чакхъяхара сибирякаша шоашкара де мел доагIар дергхилар.

(ТАСС).

Л. И. Брежнев Чите хилар

3 апреле Чите кхаьчар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев. Вокзале цунга моаршал хатта баьхкабар областа кулгалхой, города къахьегамхой викалаш.

Новкъост Л. И. Брежнев вIашагIкхийтар Забайкальски тIема округа командованеца, цо царца дийцар округа бIун тIемеи политически кийчон цхьаццадола дешаш. Уж дувцача дакъа лоацаш хилар КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр Д. Ф. Устинов.

* * *

Цу дийнахьа Леонид Ильич Брежнев хилар 1935—1936 шерашка танковой часте ше эггара хьалха тIема гIулакх деволавеннача Читана уллуврча Песчанка яхача моттигерча тIема подразделенеш йолча.

Л. И. Брежнев хьежар Iомабара - материальни базага, тIема сийлен музейга, часта цхьаи подразделене политзанятешка хилар.

Сийлен книжка тIа Л. И. Брежнева укх тайпара йоазув дир:

«Деза салтийи эпсараши!

Сона дага а йоагIа дега хьамсара а я ер моттигаш. 1935—1936 шерашка танковой часте укхазара дIаволавелар со тIема гIулакх де.

Баркал шоана, Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом лаьттача деношка вай Даьхе лораьча бIухой традицеш оаш лораеш хьаяхьаш хиларах. Шоай са ца кходеш советски Даьхен доазув лорадеш майра лийтараш санна хила шо.

Оаш шоай гIулакх нийса дIадахьар лов сона!»

(ТАСС).

Укх шера дика хьувкъам чуба лаьрхIача Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза механизаторашца хIанзле дукха балхаш даьд. Лоацача хана 1325 гектара тIа тIоадал соцаяьй, хьажкIаш дIаера хьакъоастаяьча 1218 гектара хьалхара культиваци яьй, доакъара лаьрхIа 107 гектара тIа баьцаш дIайийнай, гурахьа дIадийнача ялата 1650 гектара тIа минеральни удобренеца подкормка яьй.

ХIанз гурахьа дIабийна мукх нийлха тIабаьннача моттигашка мукх дIабуеш ба уж.

Кхаь агрегатаца мукх дIабуеш ба: Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеш вола Исраилов Абуязйт, Тарамов Абдул-Вахид, Кадыров Жуби, Алихаджиев Сайпуди, Гапалаев Iимран, Вахидов Шалавди. Iуйрийна денз боад къовлябаллаца къахьег цар. Дийнахьара балха нормаш тIехкхоачашъю царех хIаране. ХIаьта къаьстта дика болх бу яхье хьалхара моттиг яьккхача Гапалаев Iимранеи Вахидов Шалавдеи. Дийнахьа 11 — 12 гектара тIа мукх дIабув цар, норма 6 гектар йолаш.

Даьхкийи цицхолгаши йоаяр духьа кхашка дохьаж тоссаш а ба хIанз механизатораш. Из болх 500 совгIа гектара тIа баьб.

СУРТАШ ТIА: лакхерчун тIа: «Красноармейский» совхоза кхаш леладераш (аьрдехьара аьттехьа): Кадыров Жуби, Гапалаев Iимран, Вахидов Шалавди, Тарамов Абдул-ВахIид. Лохерчун тIа: мукх дIабувш ба цу боахама механизатораш.

И. ПЛИЕВА сурташ.

22 апреле — коммунистически субботник

ПЯТИЛЕТКА ФОНДЕ

Хоза кхааш кхаьчар хьехамчаш, машинисташ-инструктораш Владимир Иванович Сальный Николай Петрович Лучной керте латтача Грозненски депо локомотивни бригадай колоннай коллективашка. Мухь дIа-юха кхахьара заданеш тIехкхоачашъярах, дизельни доагори электроэнергии кхомбеш дIацахийтарах социалистически яхье хьалхара моттигаши ахчан премеши еннай царна.

Локомотивай дуккхача машинисташтеи цар гIончаштеи баркал кхайкадаьд, ахчан премеш еннай. Иштта сий даьраш та юкъе ба машинисташ Лепешков Георгий, Пасечешко Виталий, Долбиев Александр, машинистий гIончий Лебедев Виктор, Шишко Владимир, дуккха кхыбараш.

Балха овсарле лакха йолаш къахьегарца белгалдаккха лаьрхIад укхаза «цIе шоатта ди». Цу колоннай тепловозийи электровозийи машинисташеи цар гIончашеи 20-нел кIезигагIа йоацараш кходаьча доагорцеи электроэнергецеи дIайига, шин тепловоза профилактически хьежа чакхбовла лаьрхIад В. И. Ленин ваь 108 шу дуза ди хьатIаотташ.

АргIанарча рейсе а баха хIанзза цIаккхаьчаб цу колоннай локомотивни бригадай машинисташ Толасов Борис, Должинский Анатолий, Кононенко Александр, Довбыш Георгий, кхыбараш. Шоай поездий маршрутни листаш тIа йоазош даьд цар: «Коммунистически субботника чотах баьб никъ, цунах доагIа ахча пятилетка фонде дIачудалар дех оаха».

* * *

Грозненски локомотивни депо локомотивни бригадаша дош деннад 22 апреле кхачалца наькъа ца долхаш мукъа йисача хана 60-нел кIезигагIа йоацаш поезд дIайига, хIаьта царех 10 — хьатIадоагIача коммунистически субботника чотах кходаьча доагорцеи электроэнергецеи, уж наькъаш дарах даькха ахча иттлагIча пятилетка фонде дIачудала. Шоай декхарши дика кхоачашдеш хьайоагIа уж.

13 марта рейсагIа йоагIа Баку — Москва яха № 191 йола поезд Дербентера Грозне ера. Из йоалайир тепловоза машиниста коммуниста Перунов Левеи цун гIончас Сухинин Владимиреи. Шоай маршрутни листа тIа йоазув даьд цар: «Цу поезда рейс В. И. Ленин ваь 108 шу дизара сийна яьрг лархIар а из рейс еш даькха 29 соми 25 кепиги пятилетка фонде дIачуяздар а дех оаха».

Поездаша шоаш яь рейсаш къахьегама цIей чотах дIаязъяьй наькъа бахачара хIанзза цIаккхаьчача тепловозий машиниста Пыженков Владимира, Должанский Анатоле, Толасов Бориса, машинистий гIончаша Шевченко Владимира, Шапиренко Анатоле, дуккхача кхычар.

Поездий локомотивни бригадай инициатива хьаллаьцай маневрови локомотивай бригадашеи наькъа служба болхлошеи. Маневрови балхаш тIа шоаш деш дола дежурство «цIеча шоаттдена» хетаду цар.

Субботника чотах доаккхача ахчан хьалхара бIаьш сомаш хIанзле хьаккхьчад.

Г. АНОХОВ.

* * *

Дика кийчо яьй Вознесенски газ чакхйоахача завода болхлоша, — инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха В. И. Ленин ваь 108 шу дузача цIей сийна укх шера 22 апреле хулача Ерригсоюзни коммунистически субботника. Хьинарерча къахьегамца из ди белгалдаккхара де мел деза балхаш къоастадаьд. Коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва 540 совгIа саг. Царех 80 совгIа вар массазарча шоай балха моттигашка къахьегаш хургва. Цар арахецаргья итташ эзараш соми маьха продукци. 460 совгIа болхло, инженерно-технически болхло, гIулакхера нах хургба предприяте коа, гонахьарча моттигашка лостам беш, гаьнаши зизаши дIадогIаш, кIира тохаш, басараш хьоккхаш.

Цул совгIа кхо бригада хургья ремонтни балхаш деш. Цар 22 апреле ремонт ергья шин электродвигатела, центробежни насоса, шин теплообменника, холодильника, компрессора, водопроводашта, предохранителий бархI клапана, вIашагIйоаккхаргья трансформатор, цIенъергья шин дегидратор. Шоаш даькха алапи иттлагIча пятилетка фонда юкъедахьа лерхI цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДОТТАГIАЩЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Селхан город Грозне Венгерски Халкъа Республика Комаромски областера туристий кагирхой группа ера. Царна юкъе ба партийни, комсомольски болхлой, производстве хьалхалаттараш, культура деятелаш, студенташ.

Тахан венгерски хьаьший хургба г. Грозне В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце Венгерски къаман цIейна хетаьча митинге, вIашагIкхетаргба города кагирхошца. ДоттагIий иштта довза безам болаш ба республика къахьегамхошта халкъа боахам, культура дегIайоалаеча карагIдаьннараш. Уж хургба промышленни предприятешка, дешара заведенешка, музеяшка.

Хьаьшашка моаршал хатта духьалбаьхкабар республика партийни, комсомольски органий бехктокхаме болхлой.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТО ТIАИЙЦАБ «САМОДЕЯТЕЛЬНИ ХУДОЖЕСТВЕННИ ТВОРЧЕСТВО ДIАХО ДЕГIАЙОАЛАЯРА ДЕ ДЕЗАРИЙ ХЬАКЪЕХЬА БОЛА» СОЦАМ.

Советски Iаьдала шерашка хиннача социально-экономически хувцамаша, наьха вахара хьал тоадаларо, халкъа дешарен культураи боарам айбаларо, мукъа ха дукхагIа хиларо, белгалдоаккх соцам тIа, саг массе а оагIорахьара дегIавоалавара, халкъа таланташ тоаяра аьттув болаш дола хьалаш хьахулийт. ХIанз художественни самодеятельносте дакъа лоацаш ва 25 миллионал совгIа саг. Дуккхача болхлоша, колхозхоша, интеллигенце, студенташа, дешархоша, эскаре гIулакх дераша художественни творчестве дакъа лацар социалистически вахара хьисапа шийи тайпара белгало я, цо къаьгга хьахьокх советски халкъ духовно дIаьдий хилар.

Партийни, советски, профсоюзни органаша, комсомольски организацешеи боахама кулгалхошеи дукхагIа йоакхо ю къахьегамхой художественни творчество дегIайоалаяра. Лакхъенаи самодеятельни коллективай говзал, цар хьинаре дакъа лоац бахача наха культурни гIулакх деча, вай Даьхенна карагIдаьннарашта доазол дехьа пропаганда ю.

Белгалара событи хилар къахьегамхой самодеятельни творчества хьалхарча Ерригсоюзни фестивалах (1975—1977 шш.). Цо гIо дир самодеятельноста идейно-художественни боарам лакхбара, СССР халкъий бувзамаши культураши вIаши йIаьхий яра, профессиональнии самодеятельнии искусствай содружество чIоагIъяра.

Цунца цхьана КПСС ЦК-ас белгалдаьккхар СССР культура Министерствас, ВЦСПС-о, цхьайолча партийнии советскии органаша, профсоюзнии комсомольскии организацеша дукха къахьегамхой художественни самодеятельноста юкъеозара йолча торонех дизза пайда ца эцаш хилар, самодеятельни коллективай кулгалхой хьахаржари кхетам балари леладелга.

ХIанз а тIехьа эсала я репертуарнии методическии литература.

Мехка художественни творчество дегIайоалаяра, коммунистически кхетам лучен къахьегамхой мукъача ханах пайда эцачен цун боккха лоархIам а беш КПСС ЦК-ас СССР культура Министерство, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК, Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи Керттера политически управлени, СССР Минвуз, СССР Минпрос, СССР Госпрофобр, союзни республикай Министрий Советаш декхарийла яьй ерригача клубни учрежденешка, предприятешка, колхозашкеи совхозашкеи, дешара заведенешка художественни творчествах занятеш яра эша хьалаш хилийтара, самодеятельни коллективашта болхлой, колхозхой, гIулакхера нах, студенташ, дешархой, бIухой шерагIа юкъеозара, халкъа театраш, любительски музыкальни, хореографически, иллиоаларий коллективаш, изобразительни, кинои фотоискусстваи студеш дIахо дегIаккхувлара тIадерзадаь гIулакхаш кийчден чакхдахен. Вузашка, техникумашка, профтехучилищешка, школашка, школай йоацача учрежденешка художественни самодеятельноста кружокаш мамотта дукхагIа хулийтийла, беррий кхувш боагIарий художественни самодеятельноста коллективаш — дикагIйолча профессиональнии самодеятельнии коллективай спутникаш вIашагIъяхийла.

Могадаьд хан-ханахьа иллен халхарен, духовой музыка массови цIейш, творчески конкурсаш, агитбригадай хьажараш чакхдаха, цу гIулакха пайда ийбе боагIа клубни учрежденеех, цIеча уголокех, стадионех, паркех, предприятешкарчеи учрежденешкарчеи, дешара заведенешкарча, общежитешкарчеи домоуправленешкарчеи залех. СССР культура Министерствана, творчески союзаштеи обществаштеи могадаьд профессиональни коллективашна художественни самодеятельноста шефство лелаелга ма-хулла чIоагIагIа дегIаккхувлар.

Бакъахьа лаьрхIад 1980—1982 шерашка самодеятельни художественни творчества шоллагIа Ерригсоюзни фестиваль чакхъяккхар.

КПСС Центральни Комитето союзни республикай компартей ЦК-шта, парте крайкомашта, обкомашта могадаьд художественни самодеятельность халкъа культура, цун политически къахьегамен хьинар лакхдара, цун мукъа ха вIаштIехьйоаккхилга тоадара лоархIаме хIама хиларга хьежжа, из дегIаахара деш дола партийни кулгал чIоагIдар. Къаьстта а теркам тIабахийта беза клубий, культура дворецийи цIенойи, художественни самодеятельноста коллективай балха чулоацам тоабара, къахьегама коллективай балхацара цар бувзам чIоагIбара, самодеятельни искусствах идейно-политически, къахьегамен нравственнии кхетам луча, наьха сакхетам чура дIаяхача заман тIехьадиса гIулакхаш дIадахара шерра пайда эцара.

СССР культура Министерство, ВЦСПС декхарийла я художественни самодеятельноста коллективашта лакха идейни чулоацам бола репертуар вIаштIехьъяккхара хаддаьза гIо де. Коммунистически партех, социалистически Даьхенах, советски халкъа турпалча къовсамахи хIама хьакхоллача къахьегамахи йола толашагIйола произведенеш цунна юкъе ахийтара хьинаре йоакко е. Дай-мехка а доазол дехьарча а классикех, советски литератураи искусстваи говзанчий произведенеех, фольклорахи вай заман халкъа творчествахи дукхагIа пайда ийбе.

СССР культура Министерствана, СССР Госкомиздата ВЦСПС-ца, ВЛКСМ ЦК-ца, творчески союзашцеи обществашцеи цхьана могадаьд самодеятельноста лаьрхIа произведенеш хьакхоллара хан-ханахьа конкурсаш чакхъяха, репертуарнии методическии литература арахецара координаци елга тоадара, толашагIйола произведенеш союзни республикаша шоайла дIа-хьа телилга чIоагIдара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдаха.

Бакъахьа лаьрхIад СССР культура Министерстве, союзни республикай культура министерствашка самодеятельноста лаьрхIа произведенеш хьакхолларан хьакъоастаяран йола репертуарно-редакционни коллегеш хьаелга.

СССР культура Министерстванеи моттигашкарча цун органаштеи тIадиллад мехка культурно-сердалон балхаи самодеятельни художественни творчестванеи Iилма-методически кулгалделга.

СССР культура Министерство, ВЦСПС, союзнии автономнии республикай министрий Советаш, халкъа депутатий краевойи областнойи Советаш, хила доагIаш дола хьалаш хилча, декхарийла я боахамашка юкъара штаташи материальни торонаши йолаш йола бIарчча клубни системаш хьа а еш, совхозийи колхозийи территоре тIа центральни усадьбера культура ЦIа (клуб) керте латта клубни учрежденеш вIашагIтохилга чакхдаккха.

Из чакхдоаккхаш бакъахьа лаьрхIад, керттера культура ЦIа (клуб) хьан доалахьа я теркал а деш, юртара клубаш е культура органий е профсоюзий доалахьа дIателар.

СССР культура Министерствана, ВЦСПС, СССР Минвуза тIадиллад культурно-сердалон балха даькъера Iилман тохкамаш оцлангара денз тоадара тIадерзадаь хоадамболлаш дола гIулакхаш чакхдахар. Цу тохкамашта координаци елга тIадиллад СССР культура Министерствана.

СССР Минвуз, СССР Минпрос, СССР культура Министерство, ВЦСПС декхарийла я культурно-сердалон учрежденей болхлой кийчбелга дIахо дегIаахар, культура институтий студенташтеи культурно-сердалон училищай дешархоштеи хьехара дикал лакхъяр, марксизм-ленинизм, КПСС турен арахьарен политика, идейно-кхетам балара балха вай ханара формаши методаши, культура двореций, цIеной, клубай балха толашагIйола опыт царга кIоаргга Iомайитар Iалашде.

Ца дича дардоацарех лаьрхIад лакхерча дешара заведеней общественни профессей факультетий болх тоабар. Цу факультеташка дийша баьннараш массе оагIорахьара марксистско-ленински этикеи эстетикеи лардаш караерзаяь, художественни творчество, бахача наха юкъе бу политически, культурно-массовни физкультурно-спортивни болх ма-боаггIа вIаштIехьбаккха ховш хилийта гIерта веза. Общественни профессей факультетий балха хьинарегIа юкъеувза беза литература, культуреи спортеи болхлой.

КПСС ЦК-о СССР Госплан, союзни республикай министрий Советаш декхарийла яьй музыкальни инструменташ, художникашта-любителашта лаьрхIа материалаш дукхагIа арахецар, цар ассортимент шерьяри дикал тоаяри, хIаьта иштта лаьрххIа хьакъоастаяьча бахача наха бытовой гIулакхаш деча предприятешка гIолла цу предприятей материалех безналични расчетагIа художественни самодеятельноста лаьрхIа костюмаши кога гIирси хьатегилга вIаштIехьдаккхар белгалде.

СССР Госбанка, СССР Минфина, СССР торговле Министерствана, Центросоюза могадаьд СССР культура Министерстванеи ВЦСПС-цеи цхьана культура дворецаштеи цIенойштеи, клубашта, лакхерчеи лаьрххIа юкъерчеи дешара заведенешта, школай арахьарча учрежденештеи профсоюзни комитеташтеи, кагийча опта лимита юкъе ца а дохийташ, безналични расчетагIа доххка йиш йолча культурно-бытовой гIулакхашта лаьрхIа долча товарий боарам шербелга.

Министерствашa, ведомствашa, советски профсоюзни органаша чакхдаха деза художественни самодеятельноста материальни база чIоагIъяра, клубни учрежденеши цIе уголокаши хьалъяраи царна ремонт яраи хьакъоастадеча ахчах биззаи эффективнеи пайда ийбара, уж тIехдика лелаяра тIадерзадаь гIулакхаш.

СССР Гостелерадион СССР Госкинон, газетийи журналийи редакцеш декхарийла я художественни самодеятельноста карагIдаьннараш шерра дIадовзийта, халкъа творчество дегIаккхувлара, тIаберзабаьча культурно-сердалон учрежденей балхах дувца, цун общественни лоархIам кIоаргга хьахьокха, самодеятельни коллективай спектаклехи концертни программаехи йолча искусства цIи хезача деятелий, критикий обзораш, рецензеш кепаетта.

РСФСР Конституце проект ювцаш я

ХЬУ ЛОРАЕ

37 эзар гектар дlалаьцай тха хьунаша. Чlоагlа къахьег оаха «баьццара доттагlа» лоравеш. Хlаьта дика гlулакх дааь хьу — из керда фо, салаlа башха-дика моттиг, халкъа боахама чlоагlа эша гlишлон материалаш.

Из мисел йоккха хьу лорае атта дац. Цудухьа массанахьа бlарг дlаккхачац тха. Хlаьта цхьабола нах цох шоаштa пайда бе гlерт. Масала, дlадахача алхха цхьан шера бокъо йоацаш хьу хьекха 38 саг гучаваьккхар. Цар дир 2200 сом зе. Уж берригаш а бехктокхаме эзаб. Царгара хlанзле хьадаьккхад 1800 сом, юхедисар а хьадоаккхаргда.

Сона хетачох РСФСР кердача Конституце проекта 65-ча статьяна ер дешаш тlатехача бакъахьа хургдар.

«Іалама зе деш бола нах законагlа бехктокхаме озалба, хlаьта цкъа дааь ца lеш бокъо йоацаш хьун боахама дуккхаза зе дааьраш уголовни бехктокхаме озалба».

М. ХУТИЕВ,
Назрановски мехлесхоза директор.

АЗ ДОККХАЛ ДУ

Чlоагlа теркам тlабахийта Іомаю Х. Нурадилова цlерагlча драматически театра коллективо РСФСР кердача Конституце проект. Геттара боккха лоархlам болаш дола из политически документ дешаш вай сийлахь-боккхача мехка гражданий се хиларах геттара чlоагlа доккхал дир аз. Хlана аьлча РСФСР Конституце проекто республика гражданашта луш йолча бокъонашка кхача гаьна да капитализма мехкаш.

Из документ кlоаргагlа ме Іомаду къаьгагlа кхетаде воал Сийлахь-боккхача Октябро сийрдача наькъа тlа даьха нохчийи гlалгlайи къамаш дегlаахара даькъе мел гаьна дlахьалхаэшка даьннад. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци ялалехьа кхи мискен баьхкача вайнаьха догдоахилга а яцар шоай литература, культурей искусствой шерра яржарга, Хlана аьлча кхыметтел шоай къаман йоазув а ца хиннача царна шоай духовни культура дегlаккхувлара эшаш йола торонаш хьахиларга дог даха хала дар.

Цхьабакъда, тахан Коммунистически партей Советий Іаьдалой вай мехка дахача дерригача къамий йоаккхо еш хиларах вайга дерригa а долаш да. Цу бакъдолчун тешал дара тоъаргда духхьал Х. Нурадилова цlерагlна тха театра масал. Нагахьа санна 30-ча шерашка театр вlашагlдоллача хана нохчашкеи гlалгlашкеи вола цхьаккха профессиональни актер хиннавеце, хlаьта тахан цига болх беча актерех берригаш а хlана бац аьнна лаккхера театральни дешар дийша ба.

Советски Іаьдала 60 шу дузача шера Іалаьмате боккха кхаъ а кхаьчар тха театре. «Яхь йола кlантий» яхача спектакла елар К. С. Станиславске цlерагlа йола РСФСР Пачхьалкхен преми. Цу гlулакхо кхы а дуккхагlа бехктокхаме декхараш оттаду тха коллектива хьалхашка.

Советски Іаьдала 60 шера вай республикас даьхача толамаша дог гlоздоах, хlаьта дlахо йодача хана уж дебадара тхоашта ховр, тхоай низ, хьинар кхо ца деш къахьега дага да тхо.

РСФСР кердача Конституце проект дег тlара къоабал а еш сона ловра 27 статья шоллагlча абзаца тlара «РСФСР-е чlоагlа могаду профессиональни искусствои халкъа художественни творчествои дегlаккхувлар» яха дешаш укх тайпарча редакце яздича: **«РСФСР-е чlоагlа могаду профессиональни искусствои халкъий художественни творчествои дегlаккхувлар а царна пропаганда яр а.**

М.-Г. ХАДЗИЕВ,
Къилбаседа-Хlирий АССР халкъа артист, К. С. Станиславске цlерагlча Пачхьалкхен преме лауреат.

КХЫ ДОККХАГlА ЭХЬ ДАЦ

Ховш ма-хиллара, мехкарий удебелга вай республике хlанз а тlехь дlададелнза да. Сона хетаргахьа, дlаяхача замах нохчаштеи гlалгlаштеи юкъе юхедисача эггара ийрчагlча гlулакхех цаl да из. Ираз яхар фуд ца ховш чакхдоал цу тайпара «маьре яхача» кхалсага вахар.

Цхьаццa бахьанех возача сагага йийха маьре яха вlаштlехьа ца даларах, хьалхагlе а законагlа йоагlача тайпара регистраци а яь маьре яхар е йодаь саг йоалаяр ца лаьрхlача, саг йодаяр (нагахьа санна йоlо ше раьза я йоахе а, даи нанеи дукъела деце а) цlенхаштта бехктокхаме оза веза. Вайна дика ма-хой йоl «раьза» мишта ю. Боккхийча наха шоай поал юкъе а белле, дlадийцехьадийце «масахьат» ду. Из шоаш деш цар вlалла а уйла яц кхалсага вахара. Хlаьта мадарра аьлча, тахан цар аьнна дош отташ а да. Са хьакъал дlакхоачачара Іаьдала органаша де дезаш дола уж тайпа гlулакхаш къоастадеча боккхача наха, дын «авторитеташа» леладер Іалаьмате харцахьа а зуламе а хlама да.

РСФСР кердача Конституце проекта 51-ча статья тlа аьннад:

«Пачхьалкхено дезал лораьбу.

Саг яр-яхар чlоагlду кхалсагеи маlача сагеи лоlамагlа; сесаг а мар а дезале цхьатарра бокъо йолаш ба...».

Советий Іаьдало онна из йоккха бокъо а паргlато а йохае гlерташ, вай законаш телхадераш цхьаккха къехетам боацаш бехктокхаме увза беза. Бакъда, халахете а, цу тайпара зуламхой фуннагlа даь а кlалхарбаха гlертараш хlанз а кlозига нийслац вайна юкъе. Шоаш леладер харцахьа гlулакх долга царна хац аьнна оалалургдац сога.

Конституце проекта 52-ча статья тlа дlаяздаьд:

«РСФСР гражданашта паргlата лелара а бахара а гаранти лу. Суда решенегlа е прокурора санкцегlа мара цхьаккха лаьца чуволла йиш яц». Из геттара нийса а доагlаш а дlаяздаь да. Бакъда, цунца дувзаденна хаттар отт: «Цу паргlатонех маlача наха нийсса пайда эца йиш йолаш бий вайнаьха кхалнах?» Ше йодаяр кхераш цхьаькъа араяла лоархlаяц хийла йоl.

Сона а фабрика соца цхьана болх беча берригача кхалнаха а чlоагlа ловра мехкарий удабераш бехктокхаме озаргхилар Российски Федераце Кертторча Закона тlа белгалдар. Сага сий доадаь цхьаккха моттиг йита йиш яц бекхам ца беш, хlана аьлча, сагал дезагlа хlама дац вай мехка.

З. БАРАХОЕВА,
Назрановски трикотажни фабрика хlамаш тегар, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутат.

АМУРСКИ ОБЛАСТЬ. Дальневосточни гидроэнергетике эггара хьалхара яр — Зейски ГЭС — иттлагlча пятилетке хьалъяь яккха еза объект я. Цун ялх агрегата мощность 1 миллион 290 эзар киловатт хургья.

Станци хьалъеш болча гlишлонхоша, монтажникаша Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха декхар тlайицад ханал хьалха пхелагlа агрегат болх бе йолаялийта, планал совгlа шу чакхдалалехьа Дальни Востока халкъа боахама планал совгlа кхо миллиони киловатт сахьат электроэнерги хьае аьнна.

Болх беш йолча ГЭС йиъ турбино хьаяьй шиъ ахи миллиард гиргга киловатт-сахьат электроэнерги.

СУРТА ТlА: иштта я тахан Зейски ГЭС.

ТАСС фотохроника.

Сунженски района XIX партсъезда цlерагlча колхоза коммунистически къахьегама школа пропагандист я со. Ер бархlлагlа шу да аз из декхар кхочушду.

Коммунистически къахьегама школе дешаш ба механически мастерскойи автогаражеи механизатораш. Царех дуккхагlбараш дуккхача хана денз цига дешаш а юххьанцара образовани йолаш а ба. Цар даим лакхбу шоай идейно-политически боарам, балха гозвал. Дуккхагlбараш шишша-кхоккха гозвал йолаш, коммунистически къахьегама ударникаш болаш ба, цар хьинаре дакъа лоац рационализаторски балха юкъе.

Масала, коммунистически къахьегама школе ладувгlаш волча И. В. Гусакова предложени елар столярни цехе вентиляционни установка оттае аьнна. Из керда хlама производствана юкъедахьаро боккха пайда белар, къахьегама овсарле лаккхийр. Дукха электроэнерги кхойир электрика Е. Н. Запевалова еннача предложене. Рационализаторски балха

Идеологически балха бlухоеx

ХlАРА САГ ДlАКХЕТАРГВОЛЧА ТАЙПАРА

юкъе иштта хьинаре дакъа лаца дlаьхха а ца болалуш экономически образоване системе дешаш тоъал ха яьккхача мара болабаланзар уж.

Школа ладувгlараша Іомаяьй «Экономически знаней ларлаш». Хlанз цар Іомаю «Социализмий къахьегами» яха проблема. Цу курса темаш чоалхане я, уж ювза езаш я КПСС XXV съезда, КПСС ЦК Пленумий материалашца, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлашца.

Ладувгlарий хьинар айдара, знанеш Іомаяра царна дикагlа новкъостал дар духьа занятеш еча хана аз пайда эц гойтара пособех, пропаганда технически средствах.

Схемашца, диаграммашца хьагойт колхози производство, пачхьалкхенга юртбоахама продукци йохкилга дегlаяра даннеш. Масала, нагахьа санна 1976 шера пачхьалкхенга 2996 тонн шура ехха яле совхка цул 165 тонн дуккхагlа ехкар. Наьха санна дегlаденад илат доаккхилга а дохкилга а. Нагахьа санна 1976 шера 3813 тонн дехка дале 1977 шера 531 тонн дуккхагlа дехкад, хlаьта генараш 633 тонн дlаденнад.

Уж толамаш доахача дакъа лаьцад ладувгlараша а. Цудухьа цу тайпара ооккха гlа баккха мишта вlаштlехьдаьннад ха лов царна. Хlаьта яхь лелаеча коллективаша беча балха кlоаргга анализ а еш цар гlулакхех дувцаш хилча ладувгlараша дикагlа кхетаду коллективо толамаш дахар царех хlаране хьинаре болу барах тийша долга. Пропаганда еча доккха новкъостал ду кердача тайпара удобренеш тувсарах, кхыдола агротехнически гlулакхаш чакхдахарах дика хьувкъамаш чуийдеча кхаш лéладерех долча хроникально-документальни фильмаша.

«Социализми къахьегами» яха проблемаш Іомаеча хана коммунистически къахьегама школа ладувгlараштa советски халкъо хьабенача наькъа этапаш, Октябра хьалхарча денош кара таханарча дента кхаччалца хьайола вай Даьхен йlаьхий биографи йовзийта гlерт со.

Ладувгlараша хоза а хеташ тlаэц Іилма-технически прогресс сихъярах, юрта боахама даькъе советски Іилманеи техниканеи карагlдувларех, дика хьувкъача кlин керда сорташ хьадарах, юртбоахама производстве вычислительни техниках пайда эцарах йола информацеш.

Н. СПИРО,
Сунженски района XIX партсъезда цlерагlча колхоза коммунистически къахьегама школа пропагандист.

Ростовски область. «Красный котельщик» яхача Таганрогски завода коллектив овсаре болх беш я. Цига хьаю мехка а экспорта а эша тепловойи атомни электростанцей оборудовани. Укхаза яц тlехьаюсаш цехаш, участкаш, бригадаш.

СУРТА ТlА: теплообменни аппаратура кердача цеха сборочни стенда тlа хьаяь йоалаш латт Ленинградски атомни электростанцена лаьрхlа «ПИД-1800» яха подогреватель.

Б. КЛИПИНИЦЕРА сур. ТАСС фотохроника.

№ 7 йола «Агитатора блокнот»

22 апреле 108 шу дуз В. И. Ленин ваь. КПСС Нохч-Гlалгlай обкома пропагандай агитацей отдела «Агитатора блокнота» арглонарча, 7-ча номер тlа арайоал цу хьакъехьара массехк материал. «Вай никъ ленински идеяй сердалоно сийрдабаьккхаб» — иштта корта а болаш я беседашта йола материал лаьрхlа луш йола исторически Іилмай кандидата, Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен университета проректора М. Кодзоева статья. «Дерригаш а — коммунистически субботнике!» аьнна йолча редакциони статья тlа дувц В. И. Ленин дагавара денна хетадаь «цlе шотта» идеологически Іалашдара декхарех.

Цхьоалагlча Майна лаьрхlа я «Дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой барт - цхьоагlон цlей» яха А. Иванова статья. Космонавтика денна лаьрхlа я номер тlара цифраши факташи.

«Партийни организацей лоархlаме декхар» яхача рубрика на кlал я «РСФСР Конституце проект дlайовзийтара керттера теркам» аьнна йола редакционни статья. Керттерча даькъе Российски Федераци Конституце проект ювцилга вlаштlехьдаккхара декхар дувцаш, цу тlа хьахьекхад керда Конституци 1918 шера июль бетта парте ЦК кулгалца В. И. Ленина дакъа а лоацаш Ерригроссийски съездо тlаийцача дунен тlа эггара хьалхарча социалистически пачхьалкхен Керттерча Закона тlара хьадоагlаш хилар, цул тlехьагlча Советски пачхьалкхен конституцешкара дун бувзам.

Идеологически болхлоштa долча новкъостала блокнота тlа кепатехай парте обкома политически просвещене Цlен библиотека заведующе Е. Шабуниная оттаяь «Новатораша дlадоладаьд — массанена а» яхача темахи берригача мехка къахьегама овсарле цхьа процент лаккхъялара маlанахи дувцаш долча литературах.

Дунен халкъашта юкъерча темах я «Договора кулгаш яздаьд, къовсам дlахо болаш ба» аьнна йола В. Левина статья.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХ — ЦХЬАН КОМПЛЕКСАГlА ЛЕЛАБЕ

Де дезараштa дуккхагlа уйла тlаяхийтар

КПСС МАЛГОБЕКСКИ РАЙОННИ ПАРТИЙНИ АКТИВА СОБРАНЕРА

«Парте идеологически балха керда декхараш хьалхашка уттаду хlанзарча хьалаша, — белгалдаьккхад XXV съезде нов. Л. И. Брежнева. — Цун эффективность лаккхъяра никъ хьагойт партийни организацей вахаро. Из ба кхетам балара дерригa гlулакх комплексно дlаоттаделга, вешта аьлча, къахьегамхой тайп-тайпарча доакъой лоархlам а беш, политически, къахьегамен, нравственни кхетам лулга айхха цхьана хулга Іалашделга».

КПСС Нохч-Гlалгlай обкома V пленума решенеш вахаре чакх а йоахаш белгтала болх чакхбаьккхаб укх тlехьарча хана Магlалбиккерча партийни организацеша къахьегамхошта кхетам лулга комплексно дlаоттадеш, цун эффективность лакхъеш.

Гуш да цунах даьнна беркат а. Районерча къахьегамхоша 10-ча декабре кхоачашдаьд иттлагlча пятилетка хьалхарча шин шера промышленни продукци маьхалъяккхара декхараш, планал совгlа 723 эзар сома продукци а луш. Юрта боахама къахьегамхоша кхоачашдаьд дlадахача шера пачхьалкхенга ялат, шура, тха, фуаш, шекара свекла, баьццараш дохкара декхараш. 1977-ча шера пачхьалкхен планаш а тlаийца социалистически декхараш а толамца кхоачашдар бахьан долаш Магlалбик-города еннай РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела Цlе байракх.

Хlанз районерча коммунистий, берригача къахьегамхой керттера декхар да, КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш вахаре чакх а йоахаш, 1978-ча шерара декхараш кхоачашдари тlехкхоачашдари Іалашделга, ерригa пятилетка толамца кхоачашъяра лард йоллилга. Цо дlалех районерча халкъбоахама дерригача доакъошка производства эффективности балха дикали лакхъелга, берригa идейно-политически а организаторски а болх дlахо тоабелга.

Керттера чулоацам иштта болаш чакхъьлар «Идейно-кхетама балха дешаш комплексно къестаделга Орски горкомо Іалашдарах» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбара хьакъехьара городской партийни организаце декхараш» дувцаш укх деношка Магlалбике хиннача городской партийни актива собрани.

Берригa идеологически болх комплексно дlаоттабара, цун эффективность лакхъяра дlахо де дезараштa керттера уйла тlаяхийтар цу дешах доклад яьча КПСС Магlалбика горкома шоллагlча секретара А.-Х. Х. Барахоева, активе къамаьлаш даьча коммунисташа.

Наха идейно-политически кхетам луча керттера да марксизма-ленинизма хьехам бовзилга, коммунистий, комсомольций, берригача къахьегамхой коммунистически сакхетам чlоагlбелга. Городской партийни организаце, юххьанцарча партийни организацеша политически а экономически а дешар кердача лагlа тlа даьккха традеш укх тlехьарча шерашка дуккхадар даьдале а, — белгалдаьккхар активе. — Идеологически балха цу лоархlамеча балха цlенхаштта кхоачамбоацараш да. Цхьаццайолча кружокашка, школашка, семинарашка ладувгlараш кlезига тlаболаш, теоретически дешаш коллективашта хьалхашка латтача декхарашца ца дувзаш, лохача идейно-теоретически боараме, политически а экономически а дешара эффективность лоха йолаш чакхъюал занятеш. Дукха кагирхой ба районе политически дешара вlалла а юкъеозанза. Уж кхоачамбоацараш да «Малгобекский», «Советский», «Алханчуртский» совхозий, РСУ, ОРС-а, кхыйолча партийни организацешка.

— Къаьстта дукха кхоачамбоацараш да политически дешара комсомольски системе, — аьлар ВЛКСМ горкома шоллагlча секретара С. Ф. Бондаренкос. — Геттара кlезига хьаух дешараш, лоха я дисциплина, дуккхача моттигашка формаина, хиннаяц ца алийтара чакхйоах занятеш. Дуккхача юххьанцарча партийни организацеша кlезига новкъостал ду комсомольски организацешта, боагlача тайпара тlахьожам лоаттабац цар балха.

Вознесенскерча газ чакхйоахача завода директора И. В. Максимова, «Малгобекнефть» НГДУ парткома секретара заместитела А. М. Изаксона дийцар наха къахьегама кхетам луш чакхбоаккхача балхах, иттлагlча пятилетка декхараш дизза кхоачашдара газ чакхйоахараштеи мехкдаьттахоштеи юкъе лаьржача социалистически яхьах. Цар белгалдаьккхар «Хlара балха денна — дикала Знак!», «Уллув цхьаккха тlехьавусар воацаш бе болх» яхача девизех лелаеча социалистически яхье цхьадолча даькъе хlанз а формализм йолга, наха, къаьстта кагирхошта, къахьегама кхетам балара гlулакх дlахо тоадара, цхьаккха а предприяти, цех, участок, бригада, смена шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачаш ца деш хургйоаца хьалаш вlаштlехьдахара партийни, профсоюзни, комсомольски организацей кхы а дуккха болх чакхбаккха безилга.

Социалистически яхь вlаштlехьъяккхара гlулакх къаьсттаедара лeладу райпо, автотранспортни предприяте, ОРС-а, кирпичаш еча завода, «Малгобекский», «Алханчуртский» совхозий партийни организацеша.

— Вай республике къаьстта боккхача лоархlаме да дlаяхача замах юхедисача зуламеча гlулакхашца къовсам лоаттабелга, — аьлар города прокурора Н. Я. Нечипуренкос. — Царна юкъе а къаьстта зуламе да пхьа лехилга. Из тlулакх чlоагlдеш дар дукха ха йоацаш районе гойташ хинна «Чlир лехараш» яха индийски фильм. Партийни организацеша, ерригача общественносто дукха къахьег из зене оамал вай вахарера дlаяккха гlерташ. Цу дакъе чакхбоаккхача кхетама балха доккха дакъа кхоач киноучрежденешка. Цудухьа идейно-политически балха цу лоархlамеча оагlон терко а еш, леладе деза наха кинофильмаш хьоккилга. Цlенхаштта кхоачамбоацар да районе кагирхошта радиоклуб ца хилар а.

Идеологически болх комплексно дlабахьара оттаяь дуккхача хана лаьрхlа дика планаш яле а, ледара латт районе кердa советски традицеши цlейши шерагlа вахара юкъедоаладелга, къаьстта юрташка. Хlанз а вlаштlехьдаьннадац, къона дезал вlашагlкхеташ, комсомольско-кагирхой Іаьдалах хьоалчагlаш дар юрташкарча кагирхой вахаре юкъедоаладелга. Вайнахьа вахаре хlанз а цlенхаштта гуш ба дына lоткъам. — Из белгалдаьккхар активе къамаьл даьча Соагlапчарча къахьегамхой Совета исполкома председатела С. С. Коригова.

— Районе 13 мара яц кино хьокха моттигаш, — аьлар городерча киносета директора З. С. Богатырева. — Уж кхоачамболаш яц. Боахамий кулгалхоша кlезига терко ю шоай коллективашкарча къахьегамхошта культурно салаlара эша гlулакхаш Іалашдара. Чкалове бахача наха лаьрхlа клуб я. Цlенхаштта тоае езаш я из. Цу хьакъехьа вlалла йоакхо яц Гl. Ахриева цlерагlча совхоза директора С. Бухадиева.

Идеологически балха лоархlамегlъярех цхьа оагlув я нравственни кхетам балар. КПСС XXV съезде белгал ма даккхара, цун керттера чулоацам ба хlара саг вахаре хьинаре дакъа лоацаш, общественна хьалхашкара декхар нийса кхетадеш, аьннача дош долаш хилар. Тайп-тайпарча формаех пайда эц Магlалбикерча партийни организацеша наха нравственни кхетам балара. Политически а экономически а дешара системе шерра юкъе доаладаь хlоаргга Іомадеш да нравственни кхетам чlоагlбарца дувзаденна дола тайп-тайпара дешаш: «Дегlаена социализми нравственности», «Обществон саги», «Социалистически вахара хьисап», «Вежарашха долча советски халкъий доттагlал чlоагlделга», «Къахьегами коллективи», иштта кхыдараш. Шерагlа пайда эц опорни пунктех, новкъостий судех, дезалан школанен новкъостала йолча советех.

Хlаьта а актива собране белгалдаьккхар районе наха нравственни кхетам балара балха хlанз а ше хьдда система ца хилар, цу даькъе парте горкомо а юххьанцарча партийни организацеша а лаьрххlа чlоагlа къахьега дезилга.

Активо тlаийцача резолюце тlа белгалдаьхад къахьегамхошта идейно-политически кхетам лулга комплексно вlаштlехьдаккхар духьа балха тlа хlанз а дола кхоачамбоацараш дlадахара а из болх кердача лагlа тlа боаккхаш белггала тоабара а де дезараш.

А. БАСИЕВ.

Иттлагlча пятилетка мулаш

ЮХХЬАНЦА ДlАБОЛАЛУРИЙ БЕХКТОКХАМ

Ялаташ чуэцара йоахко еш боахк укх бlаьстан деношка района лаьттaш леладераш. Из, бакъдар аьлча, таханарча гlулакхашта тхо тlерадовлар дац — долла хlама шиь аргlанца лел. Доахан Іангара доалаш латт, жа дахка доладеннад, тlаккха цхьоалагlча январе эха хиннача 650 эзар племенной устагlана настта Іотlаккхетаргда эзараши эзараши дола кагий Іоахарий. Культурай фу дlадуэ техника тоаяь яьннай, кийчъяь йоалаш латт комбайнаш. Дlаде мара ца дезаш бокъонца техка а кийчдаь а даьннад фу. Гаьна яц хlамаш дlае йолалургйола ха. Тахан а тешшаме ала йиш йолаш да тхо: геттара дика дlаюврглъя оаха уж.

Ипатовцашца башха камаьрша а дац Іалам: шера цо хьахийцача йоачай «боарам» — 360 миллиметр. Цкъаза кlезигагlа а хул. Цу хьалашка долла хlама дика вlаштlехьа даккхар, дерригa юртбоахама балхаш чакхдоахча хана эггара прогрессивнегlа йола технологи нийса кхоачашъяр — хьувкъам лакха хургхилара бола керттера тешам. Уж дешаш бакъ хилар бокъонца дог теша а деш хьахьеккхар атта доацаш хиннача дlадахача шеро.

Сога хlанз а долаш да хlара денна ялаташ чуэцача хана уттадеш хинна района метеорологически карташ. Царех хlара карт унзаре ховм беш дар: района цкъа цхьан, тlаккха йокх боакаме, массеэара нормаш чlоагlа кега а еш, зулам деча дlакхоачаш чlоагlа делха доладора догlа. Ялаташ чуэцаш латтача цхьан дийнахьа 75 миллиметр йоачан хилар «Родина» яхача колхозе. Цу тlа а ши сахьат мара ха юкъе ца йолаш. Шоллагlча дийнахьа Ленина цlерагlча колхозе — 49 миллиметр. 12 эзар гектара тlара ялаташ чуэца дезаш хиннача «Шоллагlа пятилетка» яхача колхозе — 42 миллиметр.

Цу хьалашка районе хlара денна хьоккаш касарагlа Іодехкар 30 — 35 эзар гектар ялат. 135,4 эзар гектара тlара ялаташ диъ балха дийнахьа Іодехка даьлар. Касарагlа илла ялат нис дийнахьа аьрда даьлар. Цу цхьан ханна дуккхача лаьттaш тlа 78 шерарча хьувкъама лард йоллара балхаш дир. Цу тайппара, хьалхагlа дlайхача шерашка ткъо ди доаккхаш хиннача метте 13 балха дийнахьа чуийца даьлар тхо ка бола ялаташ. Гурахьа дув ялаташ 15 дийнахьа дlадийра. Хlаьта 1976 шера 28 дийнахьа бир из болх. Хlанз уккхаза хьатlаэттай балхаш вlаштlехьдахарах дола къамаьл юха дlадоладе ха.

Ялаташ чуэца доладале дуккха хьалхагlа белгалъю уж чуэцара темпаши хьдда ханаши. Уж кийчйора хьалхалaтта технологи Іомаяреи дlаахча шерашка хиннача кхоачамбоацарий анализ яреи лард тlа оттаньча нийсача комплексни планагlа хьежжа. Плана ларде йийжар Ростовски областа город Зерноградерча юрта боахама механизации электрификации яра Ерригроссийски проектно-технологически институто кийчъяь балхаш вlаштlехьдахара керда форма.

Тхоай хьалашка хьежжа ялаташ чуэца-цlаувза 54 комплекс вlашагlъеллар оаха. Хlараяр ялх звенох латташ яр: хьалхарчо ялаташ чуэцара кхаш кийчдора — йистош, юкъера йовкъаш, юхахьувза моттигаш хьоккхар. Хlара комплекс кхаьннегара пхеннега кхаччалца хиннача ялаташ чуэцача-цlаувзача звеноша ялаташ хьоккхар, оардар, аьрда даьннараш хьатташ тlа дlакхухьар. Царна тlеххьа кхай тlа йоагlар ча гулду звено. Тlаккха эггара тlехьа йоагlар юххьанца лаьтта кийчду звено. Хlара комплексана дlакарааннаяр шиь доалахьа дика кийчъяь автомастерской, бензозаправщикаш, водовозаш, хlаьта иштта резервни ши комбайн а йолаш йола технически гlулакхаш ду звено. Нагахьа санна комплексе болх беш йола комбайн болх булургбоацача аьлча, резервни чутlа дlатlаховра экипаж, шийяр рамонтни группа хьажийта дlа а лийя.

Ерригача комплексашка вlашагlтехар 1098 комбайн, 1594 автомобиль, 855 трактори кхыйола машинаши. Царна гlулакх деш 5600 механизатор вар. Цо Іалашдора комбайнови агрегаташа шин сменагlеи транспортни средстваша цаlах сменагlеи болх белга.

Цу Іалаьмате дуккхача нахах техниканеи доал дара, ялаташ чуэцача дакъа лоацаш мел барашта хилаза даргдоаца бытовой хьалаш Іалашдара бlарча цхьа координационни центр эшар. Иштта из а хинна дlаэттар ялаташ чуэцара дешага хьожаш йола районни штаб. Цун новкъосталца хьадаа хьалхашка латта декхар кхоачашдара тlаберзабаьн вlаштlехьбаьккхар шоай организационни идеологически болх парте райкомо, боахамий парткомаша. Цунна юкъе дакъа лоацаш вар 800 совгlа коммунист, 47 ханна йола партийни 265 комсомольски группаш.

Цlаккха а ца хиннача тайпара чоалханеча хьалашка темпаш лакха хилар бахьан долаш геттара кlезига доадеш чуийцар ялаташ. Воча хаоттамах ялат лораде вlаштlехьдаьлар тха, района боахамашка хlара гектара тlара 23,5 центнер ялат гулдир. Пачхьалкхенга 209 эзар тонн — планал дикка дуккхагlа декхар ялат. Цунах 160 эзар тонн чlоагlачеи маьхерчеи сортех дола кlаш да.

Ялаташ чуэцача тхона эггара халагlа йолча хана чlоагlа дог ураоттадеча лоархlаме хилар ялаташ чуэцара балхашта кулгалдара даькъерча Ипатовски районни партийни организаце опыта хьакъехьа баь КПСС ЦК Соцами тха ялаташ кхедерашка новкъоста Л. И. Брежнева дайта письмо.

Ши-шегlа кхетадеш да, тахан Ипатовски оалаш йола метод яьссача моттиге хьа ца хиннилга. Цун лард — ерригача Ставропольски края юрта боахам материально-технически кийчбеча хинна доккхий хувцамаш. КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленум хинначул тlехьагlа дlадахача кхойтта шера пачхьалкхено 4,2 миллиард сом дlадахийтад края юртбоахам дегlабоалабарга. Хlаьта, нагахьа санна краерча хlара лаьтта леладечoa 1965 шера дукха хlама ца эшаш нйс говра низ кхоачаш хиннабале, хlанз хьувкъам бахьан долаш лоаттабеча къовсаме цунна новкъостал ду 23 говра низо. Цу юкъа ялх эзар дуккхагlа хиннаб лакха квалификаци йолаш бола механизатораш а. Цу хувцамашка хьуладенна даьхача кхоачамех бизза пайда ийцаб ипатовски методаца.

Дlадахача шера ялаташ чуэцача хана рекордашца белгалъяьнна хlама хиланзар тха механизированни отрядийи звеньяйи. Хlаьта а къаьсткъаьстарий рекордашта меттел цул дуккха а лоархlамегlа дар хилар: ялаташ чуэцача дакъа лоацаш хиннача хlара комбайно деннеи биисаннеи юкъера лаьрхlача нормагlа 220 центнер арда дезаш хинна ялат 364 центнер аьрдар.

Хlанз е статья ешачо кхетадергда аьнна хет сона, 1978 шерарча тха декхарашка комплексех шерра пайда эцилга хlап оттадаьд. Оаха лелаергья уж бlаьстан юкъе хlамаш дlаювча, доакъараш кийчдеча, ялаташ чуэцача, зяб, оахача. Соахка а санна комбайнашеи тракторашеи шин сменагlа а транспорто цаl-ах сменагlа а болх белга Іалашдар духьа бокъонца учет яь оаха ерригача механизаторски кадрай. Гучадаьлар, бизза кхоачам хилара эзар гаргга механизатор ца тоъаш хилар. Тахан районни центреи боахамашкеи яккхьа курсашка трактористий, комбайнерий, шоферий специальносташ Іомаеш 1048 саг ва. Дагадоххаргlа аьлча, ерригача Ставропольски крае кийчбелерхl цхьайтта эзар совгlа механизатораш. Парташта хьалхашка Іохайшаб шоай кхел механизатора профессеца ювза лаьрхlа — кагий нахи мехкарий меттел, ялаташ чуэца доладеннача саготача деношка керттерча балха зе доацаш автоматаши е комбайн лехкаш хургбола нах а.

Тlаийцача социалистически декхарашка хьежжа укх шера пачхьалкхенга дохка деза тха 135 эзар тоннал кlезигагlа доацаш — планал пхийтта эзар тонн дуккхагlа ялат. Доккхий мулаш белгалдаьд хьайбаш леладераша а: планови задани дикка тlеххкхоачашъе, пачхьалкхенга 11,100 тонн дулх, 3100 тонн биткъа чо бола тха дохка, хlара бlаь жийна тlехьа хьа а хилийта бlаь Іаьхар хьалкхебе.

Уж декхараш тхога кхоачашдулургдац ерригa ялатий конвейер — бlаьстан юкъе лаьтта ахаргара дlайолаяь, ялаташ чуэцарга, цlаоэзарга, гурахьа ялаташ дlадерга кхаччалца яр — бокъонца вlаштlехьъяьккхачул тlехьагlа мара. Декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсама ерригa этапаш дукха ха йоацаш парте райкома бюро чlоагlъьяча-детальни плана тlа хьахьекхай, хlаьта хьдда вlаштlехьбаьккхача механизированни комплексай балхах ког гlорголга еш а я из план.

Оаха доккхал ду, соахка ялаташ чуэцача хана, ипатовски метод юкъе а кхухьаш, болх беш 45 эзар комплекс хинна хиларах. Оаха геттара дика кхетабу юххьанца дlаболабеннарий бехктокхам. Тха декхар — хlанзалца хьа дайзари карагlдаьннари эргадаькха тоадаь ца Іеш, зерноградски институтa Іилмахошеи практикашеи цхьана таханалца къоастаданза диса керда технологи юкъейоалаеча хана къахьегам вlаштlехьбаккхара цхьадола дешаш хьахаржари кхоачаде дезаача дlакхоачадари.

Виктор КАЛЯГИН,
КПСС Ипатовски райкома хьалхара секретарь, Социалистически Къахьегама Турпал.
Ставропольски край.

(АПН).

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

1978 шера 15 мартерча СССР Лаккхеьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайнйца социалистически декхарашн кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР юрташка гIишлошъяра Министерства организацей, предприятей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Изнауров ШахIид Таштамировича — «Чечингсельстрой» треста автотранспортни контора автомобилий водителий бригадира.

Ступникова Валентина Владимировнана — «Чечингсельстрой» треста № 920 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна комплексни бригада бригадира.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Сагова Дудара Новдаша — «Чечингсельстрой» треста № 432 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна каменщицана.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Борщигов Солсбика — «Чечингсельстрой» треста № 1066 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна каменщикий бригадира.

1978 шера 15 мартерча СССР Лаккхеьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайнйца социалистически декхарашн кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР монтажнии специальнии гIишлон балхий Министерства организацей, предприятей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПАНА ОРДЕН

Никонов Иван Васильевича — № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене слесарий - монтажникий бригадира.

Скрынников Анатолий Васильевича — «Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлене электромонтажникий бригадира.

Солодовников Владимир Ивановича — «Центроспецстрой» треста Грозненски специализированни управлене комплексни бригада бригадира.

1978 шера 17 мартерча СССР Лаккхеьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайнйца социалистически декхарашн кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР мехкдаьттан газовни промышленноста предприятеш хьалъеча Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Ажиров Махьмада Беслана — «Севкавнефтегазстрой» производственни объединене № 12 йолча специализированни управлене слесара - монтажника.

Блус Владимир Ильича — «Севкавнефтегазстрой» производственни объединене механизаце управлене машиниста скрепера.

Вагаева Хабира Уцамановнана — «Севкавнефтегазстрой» производственни объединене № 10 йолча гIишлон - монтажни управлене штукатурий - малярий бригадира.

Динаев Усман Баудиновича — «Севкавнефтегазстрой» производственни объединене № 1 йолча автобаза автомобила водитела.

Шестаков Юрий Николаевича — «Союзмонтажгаз» треста № 8 йолча специализированни монтажни управлене слесара-монтажника.

Шибакова Татьяна Яковлевнана — «Севкавнефтегазстрой» производственни объединене гIишлон управлене изолировщицана.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Кузьгов Або Гушковича — «Севкавнефтегазстрой» производственни объединене механизаце управлене крана машиниста.

1978 шера 17 мартерча СССР Лаккхеьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайнйца социалистически декхарашн кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР химически мехкдаьттен промышленноста Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу даькъе Нохч - ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Буслаев Виктор Николаевича — «Красный молот» яхача Грозненски машинашъеча завода формовщика.

Дейнеко Екатерина Алексеевнана — «Красный молот» яхача Грозненски машинашъеча завода крана машиниста.

Кулебякин Василий Николаевича — «Красный молот» яхача Грозненски машинашъеча завода токара.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Пагалова Нюрайна — «Красный молот» яхача Грозненски машинашъеча завода стержевщицана.

1978 шера 17 мартерча СССР Лаккхеьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайнйца социалистически декхарашн кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР гIишлон промышленноста Министерства объединеней, организацей, предприятей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу даькъе Нохч - ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Абдулвагапова Ровзана — Нохч - ГIалгIай гIишлон- управлене № 11 йолча гIишлой-монтажни управлене бетонщицана.

Батукаев Эмельхан Датаевича — Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене № 10 йолча специализированни гIишлон-монтажни управлене мастера.

Бисултанов Айнди Бисултановича — Нохч - ГIалгIай гIишлон - управлене № 6 йолча гIишлон - монтажни управлене бетонщикий бригадира.

Протасов Василий Андреевича — Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене специализированни гIишлон - монтажни управлене электросварщика.

Саитова Ханипата — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 7 йолча гIишлон - монтажни управлене бетонщицана.

Самойлов Геннадий Александровича — Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене гIишлошта механизаци еча управлене экскаватора машиниста.

Силенко Василий Ивановича —Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене № 8 йолча гIишлон монтажни управлене малярий бригадира.

Тахтаров Султан Салмановича—Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 105 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна каменщика.

Токкаева Тамарена — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 1 йолча гIишлон управлене маляра.

Тужаев ХIарон Шамаевича — Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене Аргунски цIенош деча йоккхача панелий завода арматурщикий бригадира.

Угольцова Тамара Степановнана — Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене Грозненски аьшкабетонни конструкцей завода формовщицана.

Харченко Михаил Георгиевича — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене «Чечингстройтранс» яхача производственни автотранспортни объединене автомобила водитела.

Хасаров Сайпудин Асланбековича — Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене № 5 йолча гIишлон - монтажни управлене плотника.

Щербаков Василий Александровича — «Союзпромэкскавация» яхача треста Грозненски специализированни управлене экскаватора машиниста.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Амерханов Авхана — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 4 йолча гIишлон - монтажни управлене плотника.

Салтымурадов Хьасан Абдул - Муталиповича — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 2 йолча гIишлон - монтажни управлене маляра.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Арустамян Сергей Абакаровича — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене производственно-технически комплектаце управлене тепловоза машиниста.

Бургантинов Виктор Акмальтиновича — Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене № 9 йолча гIишлон - монтажни управлене плотника.

ЛАТВИЙСКИ ССР. «Радиотехника» яхача производственни объединене конвейера тIара хIара шера эрахец миллион совгIа транзисторни приемникаш, электрофонаш, стереорадиолаш. Изделей диълагIа дакъа пачхаьалкхен дикал Знак ена я. Предприятей продукци СССР-е хьна па Iеш доазол арахьарча шовзткъа совгIа болча мехка а къердаш я.

Производственни толамаш доахаш объединене болх бара новкъостал хул администрацей профсоюзни организацей къахьегамен салаIарен хьалаш тоадеш хадданза йоахко еш хиларах. Социальни гIулакхашта предприятей алхха шнй фондера а шера дIадохийт 500 эзар сом гаргга ахча. Конвейерни производстве болх беча беррнгача болхлошта лаьрхIа къахьегама режим оттаьй. Массанена санна делкъйнга перерыв е оттаьча ханал совгIа салаIара лаьрхIа лоацца ханаш кхы а тел царна.

СУРТА ТIА: объединене ассортиментни кабинете. Кердача радиоизделей балхага хьожаш я технически тIахьожама бюро болхло Бачарникова Галина.

В. ЛИСИЦЫНА сурт. ТАСС фотохроника.

ДЕЗА СОВГIАТ ХЬОЖАДАЬД

15 шу гаргга ха мара яц Ленина орден лелаеча «Грознефть» яхача производственни управлене гIишлой - монтажни управлене Мария Сембиевна Ибрагимовас болх бу.

Хьанийсбенна болх бергболаш ера из укхаза, такелажникалла болх баьб, (мекъал йоацаш, дизза кхоачашдора цо шийна тIадехка дерригa балхаш, цкъаза хала дараш а, маIача пахан механизмаштен мара дулургдоацараш.

Объекташ хьалъеча эшар деш лелача цунна гора, кирпишкацара болх кхалнаха я тIах аьнна беш хилар, каменщикий кулгашта юккъера урагIа уха гIирсий пенаш. Касткаста, гIишлоне салоIача минуташка уйла йора цо: «Со а бакъахьа ма-яр каменщикалла болх бе яхача, лоархIа-м ергъяр со — ше-шийх дог тешадора цо. — Вож кхачнах а ма лоархIабой цунах».

Цхьа шу даьнначул тIехьагIа кхоачаш хилар цунна дага даьллар, каменщика ученикалла Ракунова Николая бригаде дIайийцар из. ЧIоаггIа терко еш тIайнйцар лоаман кхалсаг бригадира Ракунов Николая, каменщицас Чайка Нинас, хIаьта воккхагIволча мастера коммуниста Яков Аршанович Черчняна каменщикий балхах лаьца кердадараш кхухь цунна массаза а, керда професси Iомае новкъостал ду Мария Сембиевнана.

Диха кхетам болаш саг хиннa хиннаяр ученица — хIанз бокъонца Iомаяй цо 4-ча разряда каменщика професси. Юххьанца гIишлонхой коллективе ше еча денз йоласлар из коллектива вахаре хьинаре дакъа лаца. ГIишлонхоша халкъа депутатий Старопромысловски райсовета депутаталла а хержа Советски Iаьдала органашта юкъеяхийтар из, массаза а цунах тешам бенна, из хоржаш хиннаб харжархой, цудухьа тешшаме кхоачашдаьд цо шийна цар денна наказаш. Мария Сембиевна хIанз а я Старопромысловски райсовета депутат. Цу коллективе хилар цунах коммунист а, хIаьта из еза цIи по йожа ца еш, йизза а лелаю.

Са ца кходеш къахьегарах, коллектива а района а общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах Юбилейни ленински медаль елар цунна, хIаьта тIехьагIо «Знак Почета» яха орден а «9-ча пятилетка ударник» яха значок а елар Мария Сембиевнана.

ХIаьта 1977 шера плани тIайнйца социалистически декхарашн кхоачашдеча толамаш дахарах вIалла дукха ха а йоацаш, 1978 шера 1 марта арадаьннача СССР Лаккхеьарча Совета Президиума УказагIа еннача III степена «Трудовая слава» яхача ордено сийрдабаьккхар Мария Сембиевна Ибрагимовай накха.

Мария Сембиевна дика болкло хинна ца Iеш, дика общественница а я. Дикача гIулакхашца, оамалашца шоай кхо йоI хьалкхееш йоалл из ший маьраца Ибрагимов Рамазанаца, «Грознефть» объединене технологически транспортеи спецтехникан Старогрозненски управлене тракторашта ремонт еча слесарий бригадираца цхьана.

СМУ коллективо къоабалдеш тIайнйцар КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо, хьадда декхараш тIайнйцар: пятилетка 3 шера план Сийлахьбоккхача Октябра 61 шу дузаши шера план 7-гIа октябрь хьатIаотташ, СССР керда Конституци тIайнйца хьалхара шу дузаши кхоачашъе, оборудованена ремонт ю база, хьалъяь яккха, бурув теха йоалаш йола ворхI скважина кийчъе.

ГIишлонхой дош аьнначада. 670 эзар сома мах бола гIишлой - монтажни балхий квартальни план 15 марта кхоачашъяьй, бутт боблехьа, цар кхы а пайда ийцаб 70 эзар сомал кIезигагIа доацача ахчах, къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул 9,3 процент лукхагIа лакхъяьй, гIишлой - монтажни балхий план тIеххоачашъярах 76 эзар сом пачхаьхалкхен ахча кходаьд. Цунах цхьа дакъа доалл коммуниста, Старопромысловски райсовета депутата, III степена Трудовая слава яха орден лелаеча Мария Сембиевна Ибрагимовай а.

А. ТИЩЕНКО.

ТАХАН—ВЕНГЕРСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА КЪАМАН ЦIЕЙ—МУКЪАДАЛАРА ДИ

Будапешт — Венгерски Халкъа Республика столица. Геллерт яхача лоама тIа дагIа мохк мукъабаккхара монумент.

МТИ—ТАСС сурт.

ДОТТАГIАШЦА ЦХЬАНА ДЕГ IОЗАЛЕ ЕКЪАШ

Дукха ха я Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода Советско-Венгерски общества коллективни член йола. ХIаьта Венгерски Халкъа Республикацара предприяте коллективо тайп-тайпара бувзамаш лоттаду укхаза дага а дагIац. Заводе кийчъю мехкдаьтта доахарашта а чакхдоахарашта а эшаш йола цементировочни агрегаташ, бурувдетта насосаш.

— Дукха ха яц Сегет яхача венгерски городе газ чакхйоаха завод болх бе йолаенна. Из хьалъеча хьинаре дакъа лаьцар советски специалисташа, цунна эшаш йола оборудовани лоаттайяр, — йоах Советско-Венгерски общества юххьанцарча организаце председатела Лобанов Виктор Ивановича. — Тхо доккхал деш да цу завода цIерагIа оаха дIаахийтача мехкдаьтта аппаратура уж чIоагIа раьза хинна хиларах, хIанз хийцца Венгерски халкъа боахама чIоагIа эшаш йола продукци луча цу предприятех тхоай дакъа доаллаш.

Укх деношка а дIаяхийтай Венгре мехкдаьтта доахарашта кийчъяь цементировочни агрегаташи буровой насосаши. Уж кийчъеш хиннача болхлоша чIоагIа бехктокхам айбаь къахьийгар. Из кхетаде хала дац, хIана аьлча уж ховш бар Венгри фашистски Iазапах мукъаьяьккха ВНР къаман цIей гарга кхоачаш долга.

Болаш ба царна юкъе 33 шу совгIа хьалха ВНР лаьтта фашисташца лоаттабаьча къовсаме денал гойта, вежарашха долча халкъо кортамукъале йоаккхача шоай цIий Iоахийта бараш а. Церна шолхленца деза да таханера ди. Дукха да хиннача тIемахошта цу хьакъехьа дегаухараш.

Тахан хьатIакхаьча из ди шоай цIей санна лоархIаш ба завода шоай къахьегама хьинар кхы а айдаь болх беш бола заводчанаш. Цар хьалхе Комаромски областа кулгалхой цIерагIа доккха цIей даькъала дувцаш, цар беррнгача къахьегамхой машерера къахьегам кхы а беркатегIа хилар ловш моаршала телеграмма яхьийтай.

ХIара шера совбузлаш ба красномолотовций Венгерски Халкъа Республикацара, къаьстта Комаромски областацара, цар къахьегамхошцара безам. Цар хьашташ кхоачаш а деш завода партийни, общественни организацей хьалхленца цу республика къаьст-къаьстаче областех, цар экономиках, культурах, социализм хьалъеча цар къахьегамхошта карагIдийннарех дувцаш йола лаьрхIа стенд кийчъяьй укхаза.

ТIа-тIа чIоагIлуш латт заводчаний Венгерски Халкъа Республикацара культурни бувзамаш а. Кхыметтел укх шера а массехк хьалха латта болхло хиннав цига туристически путевкаегIа салаIа, из мохк бовза вахе ха йоаккхаш.

Тахан завода цехашка Венгерски къаман цIейна хетаь митингаш, собранеш чакхйоахаргья. Цига цIаькхазза а хьахьокхаргда вежарашха йолча республикацара советски наьха дог-уйла цIена хилар, цар барт-цхьоагIо йоаргIйоацаш хилар.

С. ШАБИЕВ.

• • •

Вежарашха йолча Венгре доккхача цIейна хетаь книжкай витрина кийчъяьй А. П. Чехова цIерагIча республикански библиотека къамани краеведческии литература отдела болхлоша.

Укхаза да Янош Кадара произведенеш санна, Венгерски халкъа республика историех, халкъа боахам, Iилман культурен дегIаахарах дувцаш дола тайп-тайпара книжкаш, хоза кийчдаь суртий альбомаш. Теркам тIаозаш да Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце ала къахьегама Венгре гIолла дIабаржарах, Советски Эскаро, шин исторически масси кхоачаш а еш, 1945-ча шера Венгри фашистски Iазапах мукъаяьккхарах дувцаш дола книжкаш.

Книжкай витрина тIа къаьстта моттиг дIалоац Нохч-ГIалгIай автономни республикеи Венгерски Халкъа Республикерча Комаромски областен къахьегамхошта юкъерча вежарашха долча бувзамех дувцача материалаша.

С. ПАРЧИЕВ.

ПАРГIАТОНИ ВОШАЛЕИ ЦIЕЙ

Геттара чехка йоал Венгре бIаьсти. Долчча бесса аьлча, массехк дийнахьа хувц цо городийн юртийн сибат. Символично да венгерски халкъо ший эггара доккхагIдола цIей — мукъадалара Ди цу хозача бIаьсти дездеш хилар. 33 шу хьалха, 1945 шера 4 апреле котдувлаш хьадоагIача Советски Эскаро, фашистски бIехача хIамаех мукъа а яьккха, кердаялларга, социализм хьаярга бода никъ хьабийллар Венгрена. Дерригача халкъаца цхьана мукъадовлара Ди белгалдоаккхаш ба венгерски столица эггара йоккхагIйолча промышленни предприятешца лоархIача Советски Союза в, кхыча вежарашха йолча социалистически пачхаьалкхений а, новкъосталца хьаьча «Эдьешюльт Иззо» яхача лампай завода болхлой а.

«Эдьешюльт иззо» заводах республика нийсархо я оал Венгре. 1945 шера, фашистех венгерски лаьттан тIеххьара чIегилг мукъаяьккхачул тIехьагIа, Венгре эггара йоккхагIа ярех цаI йолча Уйпешт яхача болхлой районе гIишлонхой баьхкар. Царна хьалхашка декхар отталаьдар — къаьнача, тишача, тIехьайнса техника а йолаш йолча цехий метта керда, хIанзара завод хьаяр, цо тайп-тайпара йола лампаш арахецилга Iалашдар. Цу хана денз довзаргдоацаш хувцаденнад предприяте сибат. ХьалхагIа цхьан тайпара йола лампаш мара арахецаппар цо, тIаккха электронни лампаш хьае йолаелар. ТIехь - тIехьа кердагIа декхараш увттадора мехко завода хьалхашка, уж кхоачашдара мощностат совъяха езар, хIанзара технологи караерзве езар. 1964 шера цу заводе хьайийллар Iилма-тохкама институт, хIанз цу чу болх беш ва 2500 лакха квалификаци йола специалист. Лоацачa хана института сотрудникаша кийчъяьй, галогенни, ртутни, натриеви, металлогалогенни лакхача давлене лампаш арахецара технологи. ЛаьрхIа да 1980 шу тIакхоачаш предприяте арахецача ерригача продукцех ах Iилматохкама института сотрудникаша кийчъяь керда изделеш хулийтийла аьнна. «Эдьешюльт иззо» генеральни директор Бела Диенеш венав заводе 25 шу хьалха, ший болхлочун биографи дIайолаьй цо слесаргара. Сийна бIаргаши безамехьи йола зIамига саг массанена а везавелар, хьинар долаши тIадилла гIулакх бехктокхаме хеташ леладеши хиларах. Шераш дIаухар. Бела Диенеша сайрийнара институт йистеяьккхар, тIаккха цеха начальник хилар, цигара керттерча инженералла хьожавир, дукха ца говш генеральни директор вир. «Тахан, хьабенача наькъага юха хьежача,» — йоах Бела Диенеша, — хозахет оахош хьийгача къих доккха беркат даьнна. Оаха доккхал ду социалистически Венгри хIанз сердало лу хIамаш арахецара гIулакхага диллача дукхи тIа пхелагIча моттиге латташ хиларахи тхоай предприяте сий шергара шерга лакхлуш хиларахи. Пхе шу массаза дала шозза дукхагIа хул продукце боарам. Шеко яц уж толамаш оаха дахара бахьан социалистически мехкашца, эггара хьалха Советски Союзаца вежарий гIулакхаш леладар бахьан долаш хьахнина хIама хиларах. Советски инженерашеи техникашен новкъостал дир тхона хIанзара производства вIашагIйоллача, керда технологи лохача.

1960 шера доладелар тхо Советски Союза лампаш яра автоматизированни линеш, телевизионни экранаш вIашагIйохкара эша линеш лоаттае. Шергара шерга кердача формашка а дувлаш, тоалуш латт вай вIаши леладу гIулакхаш, хIаьта цунах хьахулар дог гIоздоаккхаш а да. Советски доттагIий каст-каста хул тха заводе. Шийна мехкарча инженераша цхьана, къестаду чоалхане технологически дешаш. Советски Союз «Эдьешюльт иззо» продукце — эггара йоккхагIа йолча заказчикех цаI я. ДIадахача шера тха завода коллективо декхар тIайнцадар Сийлахь - боккхача Октябра юбилея сийна ерригa Советски Союза кийчъеча экспортни поставкай заказаш ханнахьа кхоачашде. Болхлоша сийленца кхоачашдир уж декхараш. ХIанз тхо оарцагIдаьннад 1980 шера хургйолча Московски Олимпиада заказаш ханнахьа кхоачашдара. БIаь совгIача мехка йоаг тахан венгерски завода лампаш», — йоах генеральни директора. Цар сердал лу улицашта, городий майдашта, шоай Iаьлалага дувц цар наха венгерски халкъа социализмо фу деннал, мел шера кхоллама торонаш кхаьчай сагага — керда социалистически Венгри хьаеш воаллачунга.

Советски халкъа, советско-венгерски доттагIала адресагIа дола хоза дешаш хаза йиш я укх деношка хIара венгерски дезале. ЧIоагIача интернационалистески уйлаша вIашагIдийзад шин мехка халкъаш. Цунна дола къаьгга тешал дар дIадахача юбилейни шера Чепелерча металлургашеи машинашъерашеи дIадола а даь дукххача социалистически мехкашка хьаллаьца гIулакх. КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара, СССР Лаккхеьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева лакха мах бир цу гIулакха. Шинна а мехкашкарча къахьегамхоша КПСС XXV съездои ВСРП XI съездон тIайнйца халкъбоахам дегIаахара программаш толамца кхоачашъеш хилар советско - венгерски торгово - экономически бувзамаш чIоагIа хургхилара дола тешал. Духхьал дIадахача цхьан шера 15 процент дегIаера советско - венгерски товарооборот, хIаьта 4 миллиард сомал тIех а яьлар. Советски Союзои Венгреи, советскии венгерскии халкъаша цхьана леладеча беркатеча гIулакхаша торо хулийт, шинна а оагIон хьашташ теркал а деш, социализми коммунизми хьаяра опытах бизза пайда эца, доханргдоаца советско - венгерски доттагIал кердача лагIа тIа даккха.

А. КУЗНЕЦОВ, ТАСС корреспондент.

Будапешт.

Тапиобичкера кердадар

Тапиобичке яха юрт... Из нах баха моттиг мукъаяккхарах йола 2-ча Украински фронта командоване донесени яхьийтай 1944 шера 12 ноябре, вай бIу, тIегIертта наступлени а еш, Будапешта тIаккхачча боаллача хана. Венгерски столицана, хетаргахьа, 60 километр хургйолаш гаьна улл из юрт. Массехк ди даьлча фронт дIахо яхар малхбузен оагIорахьа, хIаьта мукъаяьккхача юртара нах керда вахар вIаштIехьдаккха болабелар. Цу хана денз 33 шу совгIа ха яьнай...

Тапиобичке венача саго цу сахьате зув цу юртара дерригa цIенош цIена хьалдаь хилар. БIаьстан маьлха йIайха зIанарапш тIа а латташ, тIонаькъа дехьа а сехьа а дагIа уж, хоза тоадаь, селаIад санна эргаш бесаш а долаш.

— Шера 50 — 60 ду ужжамо дола цIенош, — йоах Дай мехкa халкъа фронта юрта комитета председатела, юртсовета члена Йожеф Иллеша, цхьа лоархIаме болх баь а ваьнна, ше даьчоа раьза а волаш вагIача сага яр санна елаш я цун юхь.

Мукъаяккхалехьа 4200 саг вахар тха юрта, хетаргахьа царех виъ эзар моллагIча венгерска юртара дараш санна долча эсалча цIеношка вахар, — дувц Йожеф Иллеша дIахо. Лаьтта леладара культура лоха хиларах кIезига дар лаьтта хьалуш хиннар, дукхагIа хилча а 5 — 6 центнер мара чуэцацар кIа, меца бар нах, цIена цIенош хьалделга дагадохача а дацар цар гIулакхаш. ХIаьта хIанз? ХIанз массанена а дагадоахкараш шозза вIаштIара даь цIенош да. Дагадаьхка ца Iеш уж хьал а ду, мел эша хьалаш а чудолаш. Кооперативе дика алапи эц наха, кIа 49 центнер доал гектара тIара, хьажкIаш 50 центнерал совгIа йоал, дIалаьрхIача шера йола кооперативо члена лу доход 40 эзар форинтага дIакхоач, хIаьта соахка боахамо ше баь цIена пайда 17,5 миллион форинт хилар.

Гой дIарча моттиге, — дIахо дувц соца къамаьл дечо, лохача цхьа этаж мара йоацача цIенгахьа кулг дIа а хьувкхаш, — шовзткъеи пхелагIча шера советски тIема госпиталь яр. ХIанз цу чу 4 апрела цIерагIара юртбоахама кооператива правлени я. Из цIи еннай цунна тха къаман доккхача цIей —мохк фашистски гIаьрахоех мукъабаккхара Ден сийна. Юрта шн цIей да цу денца дувзаденна. 1849 шера, цу диъллагIча апреле яьккхай венгерски революционни эскаро австрийски императорски бIу эша а беш йоккха котало. Укх юрта юххе хиннаб из тIом. Венгерски истори довзаш волча сага хов, «паргIато», «нийсхо», «вошал» яха дешаш 1948-ча шерарча венгерски буржуазно-демократически революце байракха тIа яздаь хиннилга. Амма, венгерски халкъа дагалаьтараш кхоачашхиланзар 1945 шера 4 апреле, Советски Эскаро фашистски мохк дIалацархой лелха а баь тха мехка территори мукъаяьккхача мара.

Йожеф Иллеш 1952 шера денз хьавоагIа юрта Совета член волаш, цудухьа цунна дика хов малагIа хувцамаш да цу юкъа юрта а цига бахача наьха а вахаре хиннараш.

— Iалаьмате чIоагIа дегIаденад цу шерашка тха юртара вахар, — йоах цо, — Хувцаеннай тха юртарча наьха уйлаш. Уж Iомабеннаб социализма беркатах пайда ийбе, хIаьта коллективера вахар, общественничун йоакхо елга цар оамалий норма а хинна дIаэттад.

Де дезараш кIезига дац тха. Культура ЦIа тхона эшшача тайпара дац тха. Хетаргахьа, е из шердара, е кердадар хьалдара деша уйла е езаргья, — дувц Иллеша. — Дукха ха йоацаш даьннад тхо школана реконструкци яь. ДIаьхдаь ди дола школа е доахк тхо цунах.

Гаргтарча хана долалургда тхо больницеи поликлиникеи, хIаьта иштта тхоай пенсионерашта лаьрхIа пансионат а йолаш йола унахцIено тоаяра комплекс хьалъе. Плана юкъедихьад торгови центра модернизаци елга, хинпровод шеръелга, бахача наха бытовой гIулакхаш делга тоадар. Юрта Совета планаш кхоачашъеча хьинаре дакъа лоац кооперативо, цо ший пайда цхьалола дакъа хьожаду юрт дIахо социально дегIайоалаяра. Цо дIатIаэц шийна культура ЦIан тIоникъи леладарца а царна ремонт ярца а ювзаенна расходаш, новкъостал ду юрта техникаца а болхлой низаца а. Шин гIишлонхой бригада я кооператива.

Бокъонца йолча социализмо хьайийллай тхона юрт а беррига мохк а дегIабоалабара шерра торонаш. Тха декхар — тхоай духьа а тхоай берий духьа я цу торонех пайда эцар, — аьле хоададу Йожеф Иллеша ший къамаьл.

Дукха ха йоацаш хиннача ВСРП Пленумо дийцар мехка юрта боахама хьалхашка латта дешаш. Юрташ дIахо дегIайоалаелга Венгерски социалистически болхлой парте а правительствос а чIоагIа теркам тIабохийташ хIама да. Цунах хьахиннар дика да, цунах дола масал да Тапиобичке яха юрт.

Будапешт—Тапиобичке.

Ф. КОБАЛЬ, АПН соб. корр.

Ленински преми хьожаяйтара

Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом лаьттача шерашка город турпал лораеш ленинградцашта карагIдаьнна денале гIулакх хьахьокхаш дола «Блокада» яха Александр Борисович Чаковске роман 1978 шера Ленински преми хьожае лерхIаpашта юкъедихьад. РСФСР йоазонхой Союз, «Советски писатель» яха издательство, «Знамя» яхача журнала редколлеги я из юкъедахьийта оттадаьр.

В. САВОСТЬЯНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

МОСКВА. Советски йоазонхо, СССР Паччахьалкхен преме лауреат Сергей Залыгин (сурта тIа) «Комиссия» яха роман бахьан долаш 1978 шера Ленински преми хьожае лерхIараштa юкъевихьав.

Сергей Павлович Залыгин ваьв 1913 шера Урале. Кхелетача хана денз юртаца дувзаденна хиннад цун вахар. 1932 шера цо чакхъяьккхай Барнаульски юртбоахама техникум, тIехьагIа — институт, тIаккха аспирантура.

Технически Iилмай кандидат хинначул тIехьагIа Сергей Павловича 10 шера болх баьб Омски юртбоахама института юртбоахама мелиораце кафедра заведующи волаш. Цунца цхьана литературни болх лелабаьб цо. Шерра йовзаш я тахан цун произведенеш «Тропы Алтая», «На Иртыше», «Соленая Падь», «Южноамерикански вариант», иштта кхыяраш.

ХIанз йоазонхо СибарегIенна хетадаь роман яздеш ва.

В. САВОСТЬЯНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

IАРБИЙ-УЗБЕКИЙ СЛОВАРЬ

В. И. Ленина цIерагIча Ташкентски паччахьалкхен университета восточни факультета воккхагIвола преподаватель, филологически Iилмай кандидат Насыров Кобил арахеца кийчдеш ва Iарбий-узбекий словарь. Словара тIа хургда 12 эзар гаргга дош.

Цунца цхьана Iарбий метта чадски диалект Iомаеши цу темагIа монографи язъеши ва къона Iилмахо. Из монографи араяргья СССР Iилмай Академе востоковедене Институто арахецача «Азеи Африкаи метташ» яхача серегIа. Из болх арабалар Iарбий метта тайп-тайпара диалекташ Iомаяргахьа боаккха цхьаькха а гIа баккхар хургда.

ХОДЖАЕВ Эльпар,
АПН корреспондент.

«Ивка» яхача фирмо Черкассана

Украинерча Черкассы яхача городера дулха комбинат — йоккха а хIанзарча оборудованеца дика кийчъяь а предприяти. Укхаза хьалъеш латт консервни завод. Цунна эшача оборудованех, дукхагIа дола дакъа, масала, ниса саьнаш дола кIала банкаш хьаеш йола, ветчини консерваш арахецара йола механизированни линеш «ИВКА» яхача ФРГ-ча фирмера ийеш я.

Массехк бутт баьнна6 фирма инженерийи мастерийи группа комбинате оборудовани дIанийсъеш йоалла. АПН-а корреспондентаца къамаьл деш группа кулгалхочо Гельмут Погензее белгалдаьккхар «ИВКА» яхача фирма советски арахьарча торговле организацешца цхьана дIа-юха гIулакхаш леладу пхьа шу хинна ца Iеш хилар, кхачан промышленноста заводашта эшаш йола комплектни оборудовани СССР лоаттаеш хилар.

Черкасски йолчоа тара йола, малхбузенгерманяски фирма оборудовани оттаяь йола консервни заводаш хьалъеш латт иштта Эстоне, Белоруссе, кхыча союзни республикашка.

Осип АЙЗЕНБЕРГ.
(АПН).

ЗОВНЕ ЕКА ОАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа поэтессай Ахматова Раисай кхоллам дика бовз советски книжкаш дешараша. Цун бахьан да цо ший поэзе кердача лоаман кхалсага керда а цIена а уйлаш массанена хьамсара хетача куце ювцаш хилар.

Поэтессай эгтара хьалхарча «Хьамсара республика» (1958 ш.) яхача сборника тIа говзамеча дешаца дувцача вахарга ма-хьежжинге я холора нохчий поэзена юкъе ший тайпа а поэтически йоккха говзал йола а поэтесса йоагIаш хилар.

Из дукха ха ялалехьа гучадаьлар. Р. Ахматовай поэзи езаелар книжкаш дешараштa. Цун бахьан дар лоаманхой поэтессас ший дега уйлаш вай массане а дог-уйла ийеш долча вахарца айхха ювзаш хилар.

ТIеххьарча шерашка Нохч-ГIалгIай республике а Москве а кепаетташ арадийннад цун с т и х а й сборникаш. Цар тIа зовне ек ираз корадаьча лоаман кхалсага оаз. Ший халкъа вахара проблемаех дувцача моттиге поэтесса дукхьал пхьа тема хьалхьоайий Iац. Цун кхолламо ший халкъах лаьца яраш санна шерра ювц кхыча къамий вахара проблемаш а. Вешта аьлча, къаман вахар айхха дийза да интернациональни уйлашца.

Укхаза, масала, хьоахе мегаргья Р. Ахматовас машара хьакъехьа язъяь массехк стихотворени. Цар тIара интернациональни дог-уйла Даьхен темаца ювзаш я. ХIаьта поэтессай эгтара дикагIйола стихаш Дай-мехка хетаяь я.

Поэта дог — бIаьсти аьха лаьтта да: Iаламо сомадаькхача лаьтта цIена, дика фу дIадуйя вайна хов, мелла малх, мух, догIа хиннадар аьнна ялат хьувкъаргдолга, хIана аьлча дикача фуна овла чIоагIа ба, чIоагIача овла тIа ялат хьувкъ.

Лаьтта дIатессача фун тара я поэта дег чура уйлаш. Уж каьхата тIа яьлча вайга кхоач. Ялат дIа а дийна из хьувкъалла бе безар атта никъ бац. Кхай тIа фу дIатасара тара да поэто ший дег чу лутташ цIенъю, къоагаю уйлаш, ялат чудерзора тара да каьхата тIа а яьнна уж вайга кхачар. Сендухьа хьег поэто селла къа? Цу хаттара жоп луш да Р. Ахматовай поэтически сборникаш.

Дика йовзаш я поэтессай керттерчарех йола уйлаш: из «безама, диканна даим я кийча». Нохчий кхалнахах эгтара хьалха лоаман кхалнаха оарцагIъяьннарех я из. Шийна кхаьча из «хала дукъ» кIаьдъялар фуд ца хов мaйра дIахьу цо. Из кхерар да «Низ кхоачабенна, гIоарал дайна йиса», массане а кхел иразе ерзае ший ца кхер.

Ше лоаманхо-поэтесса хиларах тарра, ший йижарий, ноаной дагардар, царга хиннача балаех лаьца дувц цо. Iадатах ше мукъаьянна хиларах тарра, ший йижараща паргIато къувсаш майра хила йоах:

Лов-кха даггара, са йиша,
сона
Лоаман йоI дас-нанас ца
йохкар,
ДIайохка хIама санна,
урдох ца ялар,
Цо ший лоIамагI дега
доттагI харжар,
Иразеча новкъа цунца из
хилар...

Йижарий тема Р. Ахматовай кхолламе керттерчарех цаI я массаза а. Амма, ховш ма-хиллара, наькъа водар гаьнна дIахкоач. Ха дIа ме йода цун кхоллам тематически шердуш, идейно-философски чулоацамца кIоарглуш боагIа. ХIанзара цун стихаш лирически турпала дагалоацамашца вахара кIоаргаленга кхача гIерташ, саго дунен чу вахаш йоаккхача хана маIана къайленга кхача гIерташ, яхача а, йолча а, хургйолча а эмашта юкъе гIолла чакхъювлаш уйлаш еш я. Йижарий тема йицъяь еце а. кертеръяр из яц хIанз. Керттердар вахар лутташ йола философски уйла яр да. Ховш ма-хиллара, из чIоагIа эшаш да хохкаенна йодача хана вахаш волча вай заманхочоа.

«Лергдоацар» яхача стихотворене лирически турпалхочун дегах чакхъювлаш вайна гу дIаяхача замай халонаш, уж цун дега Iаткъ, цар сага дега мел лазар даьд хайтад цунга, цар Iомаваьв из вахаре хулаш долчунга дика зем боаккхаш хьажа...

Поэтессай кхоллам наха юкъе дикадар кхайкош ба, вонна дукхьала хаьхо санна этта латт из. Бакъда, поэтессас ювцача дикален ший чулоацам ба, цо яхац вонна тIехьакхе а гIерташ лелачунца дика хила.

Аз яхац дерригнена а
гешт а деш,
Доллачунна бIарзе хила
веза саг...
Дикал а тIема
кийча хилийта —
ТIаккха мара цо зулам
юхатохаргдац!

Цун поэзе вайна каст-каста холу патриотизмах, интернационализмах, лаьттах йола уйлаш. Фу бахьан да поэтессай уйла цу тема тIа сацар, фу маIан дахь лаьттах лаьца язъяьча стихаша? Дай-мохк хоастабара, цунна бархал алара чулоацам бола цун стихаш хIанз идейни маIанах кхы тIа а чIоагIъенна, цар оттош дола куц чоалханегIа долаш я. ХьалхагIа яь мохк а, цун лоамаш а Даьхенах хоадалургдоаца дакъа санна цо дийцадале, ший уйлаш ше яьча лаьттаца ювзаш хиннаяле, хIанз Дай-мохк яхача деша чулоацам Iалаьмате шербеннаб.

Къилбаседа форда йисте ше йолча хана цунна «поморaш хеташ... хиннаб наьртий гаргара». Цу тайппара поэтессай яь лаьтта хIанз беррига Дай-мохк ба. Хьалха ший низ, хьинар яьча лоамаштен аренаштен луш хиннадале, хIанз цун лоIам Iалаьмате шера ба:

Да висарг, яй морх хинна,
Дай-мехка арецашка яржа!

Цунца дувзалуш хургда-кх, хетаргахьа, поэтически лирически турпала ше даьчох, шийга кхаьчача даькъах тоъам ца бар а. Цунна хов хоза, дог хьоасташ ди деча цунах Iеха ца яла. ХIаьта кхаьлача дийнахьа ца йоха низ а ба цунга. «ДIайода зама ца гуш, Iа хувца доагIа ахха тIа». Цунах дика кхеташ йола турпал сихъенна гIалатъялац, заманна тIехьайисац, ший беррига а низ, хьинар хьаьналча къахьегама дIалу цо.

Патриотизмаи интернационализмаи уйлаш вIашагIъяргйоацаш шоайла ювзалуш я цун поэзе чу. Къаьстта дега йIовхонца дувц поэтессас вай мехка дахача халкъий цхьан дезала бар санна бола барт бер, цар доттагIал, цар вежарий уйлаш чIоагIъеш яр парте нийса политика хиларах.

Фу бахьан долаш езаеннай дешараштa Р. Ахматовай поэзи? Цун къайле я поэтесса йоазон, наьха уйлай говзанча хилар. Бакъда цун стих дукхьал нохчашта юсаргъяр нагахьа санна сийлахь-боккха эрсий мотти эрсий меттала яха таржамхойи беццаре. «Са стихаш эрсий меттала яха раьза болча эрсий поэташца гаргало таоса аьттув баьккхар са кхело. Бакъда, царех шиъ мара висавац: Ирина Озерова, Геннадий Русаков. Цу шиннеца а дукхахача хана денз доттагIал да са», — йоах Ахматовас.

Поэта эшаш дар «цун чурча дуненах, уйлай кIоаргаленах, стихай чулоацама маIанах» переводчик кхеташ хилар да. Иштта болча переводчикаша таржам ца дича «поэта юхь», цун къаман куц гуш хулга Iалашдулац. Ирина Озеровай, Геннадий Русакови, поэтессай мотт, дог-уйла, сакхетам вIашии кхетабеш хилар да тайп-тайпара меттаaш дувцача дешараштa Р. Ахматовай поэзи дукха езаялар.

ХьалхагIа Р. Ахматовай поэзи дукхагIча даькъе лирически жанре дегIайоагIаш хиннаяле, тIехь-тIехьа из тематически шердуш йоагIа. Цунна юкъейоагIа лирико-эпически жанр, цун шеррача чулоацамо кIоаргга хьаделл вай заманхочун сурт-сибат, нохчий поэзена юкъейоалаю керда философски уйлаш. Иштта я тIехьарча шерашка по язъяь «Оалхазар», «Дагалоацамий новкъа», «Ялатах дола дош» яха кхо поэма.

Цар идейни чулоацам кIоарга хилар маIан да тIехьара поэма «Правда» газета тIа кепатеха араялар.

«Оалхазар» яха поэма хьахиннай Социалистически Къахьегама Турпала Кагерманов Оалхазара гIулакхаш поэтессас вай заманхочун керттера гIулакхаш лоархIаш хилар бахьан долаш. Вешта аьлча, Оалхазара вахаро, балха тIа хьинаре из хиларо, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш из хиларо — цу дерригне а хьагойт вайна къаьта бола коммунизм хьалъяра тIехьара къовсамхой. Поэма дешахьалхене авторо ше йоах:

Доккхал аз дер мехка
Гражданин се хилар да.

Поэма хIара даькъе (уж нийс да) гучайоал Оалхазара кердкерда оамал. Вайна хьалхашка гIолла чакхйоал кIаьнка бера ха, тIема шерашка цо лайна хало, эIамига волча хана денз цун дег чу бесса лаьттанцара безам, бригадирагара денз районни партийни организаце кулгалхочунга, парте съезда делегатала хоржача кхаччалца из лакхвалар, халкъо ший викал а вань из депутат харжар.

Лоацца аьлча, Кагерманов Оалхазара вахара никъ — вай мехкарча кхычар а хийлане никъ ба йоах поэтессас.

«Дагалоацамий новкъа» яхача поэма тIа Ахматовас хьагойт «сов ураг1хьувзаш наькъаш» хиннача лоаман кхалсага сурт-сибат. Из лирико-эпически формаца язъяь хилар бахьан долаш поэтессай торо хиннай лирически турпала сурт-сибат санна боккха чулоацам болаш даь а наьна а сурт-сибаташ кхолла а, яхача заман къиза гIулакхаш гойта а. Тахан ший иразага кхаьча лоаман кхалсаг, цу иразах Iехаецна ца Iеш, къахьегама новкъа из ираз дIахо а дебадеш я.

«Дагалоацамий новкъа» яхача поэма тIа ший наьна сурт-сибат дуллаш исторически бакъ ма-дарра дувц Ахматовас нохчий кхалсага Октябрьски революци хилалехьа хиннача вахарах. Дирача хьацарах хьалдиза, Iаьржача балево тоIадаь дар цун вахар хьалха, Ше мел яха кхы ираз ця гуш, нохчий ноаноша шоай берашта дIалора дега безам, йIовхал, камаьршал, уж мукъане иразага кхачар сатувсаш. Ший наьна къамаьлаца поэтессас йоах:

Кхолламо сога мел
кховдадаь совгIат,
Дай-мехках санна, аз дийзад
хьоца.

ЙиIий вахар а хургдацар иразе, нагахьа санна «Массарел а бIайха цIе бос» бола малх хьалкхийттабецаре. Лирически турпала «дешашца таьхий деш, каьхаташ къоарэдеча» новкъа ялалехьа йинай ший тайпа халонаш, цун дайзар ший мехкахой уйлашкара вай замаца тарлуш доацача ширача гIулакхашца къувса.

Бакъвола поэт массаза а хул ший халкъа дагардар ховш, ший говзамеча дешаца халкъа дог-уйла кхоачашъе гIерташ къахьегаш. Тахан сердалонга кхаьчача халкъо цIена уйлаш ю. Цудухьа поэтессай бокъо я «Дагалоацамий новкъа» яха поэма чакхйоаллаш ер дешаш доаладе:

Бала сов Iаьткъаб вай
нохчий лаьтта —
Мел хувцаденнад из ца
довзарг хинна.
Цу лоамий йоI — со я
лакхаленга кхаьчар —
Йижарий цIерагIа да аз
даггар дувцар.

Хь. ТУРКАЕВ,
Нохч-ГIалгIай исторе, социологен филологен Iилматохкама института сектора заведующи, филологически Iилмай кандидат.

ДЕПУТАТА ДИ

Массехк ди хьалха дукха халкъа депутаташ гулбеннабар Малгобекски горсовета заседаней зале. Дика чакхдаьлар укхаза депутата ди. ЧIоагIа терко тIайохийташ ладийгIар депутаташа «Пенсей хьакъехьарча СССР законех» городерча социальни Iалашон отдела заведующи йолча П. П. Анненкоси, «Хоржамий округе беча балхах» горсовета исполкома секретара М. С. Пушнинаси яьча докладашка.

Цул тIехьагIа шоай балха опыт ювцаш къамаьлаш дир депутаташа. Ше кулгалдеча депутатски группа балхах дийцар горсовета депутата А. С. Арсамакова. Депутатски запросий новкъостална чакхбоаккхача балха хьакъехьа къамаьл дир горсовета депутата В. Н. Гэлаевас.

Депутата ди чакхдоаккхача дакъа лоацаш хилар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат В. В. Беков. Харжархой наказаш кхоачашдарах, цу хьакъехьа ше баьче балха опытах дийцар цо депутаташта.

Цул тIехьагIа секцешка болх беш хилар горсовета депутаташ. Цига цар белгалдаьхар дIахо йодача хана горсовета массазарча комиссеша чакхдаха лерхIа гIулакхаш.

Халкъа викалаша шоай кIара дийнахьарча общественни балха дукха пайданедар хьаэцаш, уж раьза болаш чакхдаьлар депутата ди.

Б. АДАМОВ.

ДИКА БОЛХЛО

Нохч-ГIалгIай аптекоуправлене № 35 йолча Курчалоерча аптеке Ахмарова Азару санитаркалла болх бу массехк шу да.

— Эггара хьалха со балха еннача хана хала дар, — йоах Азарус, — хий оахош кхухьар, дахча доаккхар, пийшк летайора. ХIаьта хIанз-м дукха аттагIа да. Уж гIулакхаш тха де ца дезаш дIадаьннад.

Ахмарова цIяккха хиннаяц халонех кхераш а, царех юхаувзалуш а. Ший болх даим хьинаре, дог-безам тIабохийташ беш хиннай из, ший болх безаш а лоархIаш а я.

Аптека заведующе Муслимов Iаьлас дувц:

— Азару дика болхло я. Цудухьа еза из массанена, лархIа а лоархI.

З. ХИЗРИЕВ,
тха штате воаца корр.

Социалистически мехкашкара хоамаш

«Хемара» экспорт ю

Город Кельцерча «Хемар» яхача польски предприяте оборудованеца Iалашъю химически заводаш, мехка энергетически а кхыйола а йоккхий промышленни сооруженеш. «Хемар» дуккхача хана денз йовзаш я дунен хьалкъашта юкъерча рынке а. Советски Союза кхухьийт предприяте силикатни кирпишкъечен целлюлозаи заводашта оборудовани, газови баллонаш, серни кислота, заводашта арматура, Венгре — глинозем яра эша оборудовани. Югославе, Греце, Турце—трубопроводаш. Укх шера «Хемара» лерхI экспорт 30 процент алсамъяккха.

(АПН).

Мехка торгови флот

Чехкача темпаца дегIайоагIа Куба торгови флот. Тахан Латински Америке хьалхарча моттигех цаI я цунга. 1959 шера революци хилалехьа дерригаш а водоизмещени 57,7 эзар тонн а йолаш дола 14 торгови кема дар мехка. Цу хана денз дикка ахча хийцад паччахьалкхено къаман экономике керттера моттиг лоацаш долча цу даькъа. ХIара шера 14,5 проц. дегIадоагIа флот. ХIанз укх сахьате дукхьал трансокеански кираш кхухьаш йолча МАМБИСА яхача йоккхагIйолча судоходни компанена чудоагIа водоизмещени 708,6 эзар тонн а йолаш дола 62 кема. ДIадахача шера дерригача кубински байракх тIаягIача кемаша дIаюха дихьа тайп-тайпара кираш йиъ миллион тонн совгIа дар. Боккха теркам тIабохийт кадраш кийчъяра. Дай-мехка флота специалисташ арахец лаьрхIача дешара заведенеша.

(АПН).

Лоаман даьгIенашка

Румынски пейзажа цхьа элемент я лоамий босенка дажаш лела доккхий жа Iулаш. Уж леладара эша хьалаш геттара дика да укхаза. Мехка цхьаццайолча районашка 60 проц. совгIа дола лаьтта даьгIенаш я.

Укх пятилеткагIа жа дебаргда республике 14,7 миллион устгIангара 18,5—20 миллионага кхоачаш. Жа иштта алсамдаха вIаштIехьдаргда, къаьста лакхача лоамашкарчарех а эцаш, даьгIенех дикагIа пайда эцар бахьан долаш. Боккха теркам тIабохийт укхаза жан фу тоадара. Констанцьана юххе улача Паласерча жа леладара керттерча тохкама центро увттаю мехка районий хьалашка хьежжа йола жа кхабара системаш.

(АПН).

Телевидени дегIаух

Улан-Баторерча телецентро итт шу хьалха дIаелар эфире ший хьалхара программа. Цу хана денз халданза дегIаух Монголе телевизораш йолчар дукхал.

1970 шера денз Лаьттан искусственни спутникага гIолла трансляци ю укхаза советски телевидене передачашта. Улан-Баторерча телестуде ший фильмаш а арахец: дIадахача шера 32 керда художественни а документальни а произведени хьекхар цига.

Ши шу хьалха бIаргаяйра монгольски телехьажархошта эггара хьалхара бос бола программа.

Уйлаш яра тIахьех

«Прогнозированни фантастикен» — иштта оалаш я Шумене яхача болгарски городе кагирхой окружной ЦIагIа хьаяь дискуссионни клуб. Из вIашагIъеллараш Лакхерча педагогически института студенташи Георгий Димитрова цIерагIча тIема училища курсанташи ба.

Клуба керттера декхар — Iилман знанеш тен Iилман фантастиканеи популяризаци яр, кагийбараш творчески уйлашка бахар. Дукхача наха дакъа лоацаш а сакъердаме а чакхъяьлар укхаза «Фолк яхача острова къайле», «Сигала лела оаркхош», «Штермера парадокс», «Бермудски кхаь саьна загадкаш»... яха тематически сайренаш. Каст-каста Софера, Пловдивера, Болгарски Халкъа Республика кхыча городашкара кагий нахи мехкарийи ух клуба заседане.

Е. ВОРОБЬЕВ.
(АПН).

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

Самардийнахь Грозне Иванова городока йисте хилар мотокроссах йола Къилбаседа Кавказа чемпионати Советски Союза Турпала Нурадилов Ханпаший цIерагIа приз яккхара яхьаши. Цига дакъа лаьцар Къилбаседа Кавказа тайп-тайпарча городашкара цхьайтта командас.

Юкъера командин хьалхе яьккхар Ростоверча армейцаша. Царна елар карара карата кубок Нурадилов Ханпашин цIерагIа приз. Шоллагдолчу моттиг яьккхар Пятигорскерчен Махачкалерчен спортсменаша. ХIаьта шолгIа команда 4-ча моттиге я.

СУРТА ТIА: хьалхара заезде шоллагIа моттиг яьккха Грознера спорта мастерала кандидат В. Шамсудинов.

А. КЫЧИКОВА сурт.

ШАШКАШ

Грозне дIадоладеннад бIарга са доацача спортсмений эрсий шашкаех ловзара Российски Федерацe чемпионата ахфинала шоллагIдола дакъа. Укхаза дакъа лоацаш 16 саг я.

Дика лова Грознера мастерала кандидат Н. Хромушин («Спартак»). ХIанзалца эша цо шаьш хьавоагIаш из мара кхы саг вац укх турнире. ХIаравар гIерт финале ловза йиш йола саг юкъевахара бокъо яккха, цудуьлаш лакха да яхьашлоацаш кьовсам.

ХIанзарчоа, нийс тур чакхъяьннач тIехьагIа, из бокъо яккха йиш хургба ала йиш йолаш ба: М. Борисов (Ростов) —7 очко, Н. Хромушин — 6,5 очко, Б. Судаков (Воронеж) — 6 очко, Иззал очкош я В. Кузнецова а. (Москва).

Хьалхарча разрядишкашта юкъе хьалхарча моттиге я С. Артюхова (Грозный) — 5 очко.

Яхьаш дIахо хьош я.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ,
турнира перта судьхо.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 апрель

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Книжка хьа вахаре». 9.25 — Д. Мамин-Сибиряк. Евг. Вахтангова цIерагIча Паччахьалкхен академически театра «Хина дошо бухе» яха фильм-спектакль. 14.30 — «Хьа къахьегам — хьа сийле я». Кинопрограмма. 15.25 — «Вай соний беша» 15.55 — «Гражданин хила деккарийла вез». 16.25 — Сенегала къаман халхарий ансамбла концерт. 17.15 — ВЛКСМ XVIII съезда накъадоллхаш. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХIара сурта тIа малх ба». 18.30— Иллеш доах Украински телевидени радион хоро. Киевера передача. 19.00 — «Магнито тIаозар». Передачана юкъе дакъа лоацаш ба СССР эза индустри хьалъяра министра заместитель А. А. Бабенко а, «Электрометаллургстрой» комбината начальник П. А. Журило а. Передача дIахьу политически обозревателя В. П. Бекетова. 19.30 — Фашистски тIаьрхойх Венгри мукъаьккхача денга — къама дезача денга. Венгерски Халкъа Республика телевиден и программа. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Алкоголизм». Лора беседа. Передачана юкъе дакъа лоацаш ва медицински Iилмай кандидат доцент М. Е. Бурно. 22.00 — Къоначa исполнителей концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Бераштa дола мультфильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 18.50 — «Инспектора Веприкова цхьа рейд» яха телевизионни документальни фильм. 19.10 — 78-ча хьувкъама наькъаш. «Свеклаш лелераща эстафета дIаэц». 19.20 — «Баратшаг — доттагIал» яха телевизионни документальни фильм. 19.40 — «Турпалах йола уйла». Фильм.

5 апрель

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «ВЛКСМ XVIII съезда накъадоллхаш». 9.30 — «Уж хьалха бар» яха художественни фильм. 11.15 — «Кинониккъбара клуб». 14.30 — «Октябро хьадаьр». Документальни фильм. 15.30 — Музешкен выставочни залашкен гIолла». В. Хлебникова творчество. 15.55 — «Зурманчаш, мичад шо!». 16.25 — «Iилман вахар». 16.55 — Кагирхошта йола ашарий сайренаш. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Кагирхошта йола ашарий сайренаш дIахоахьар. 18.55 — «Спортлото» тираж. 19.05 — «Союзни республикай Конституцей проектий хьакъехьа». Передаче дакъа лоацаш ва РСФСР юстице министр В. М. Блинов. 19.20 — Футболах лоза дунен халкъашта юкъера вIашагIкхетар. СССР сборни — Финлянде сборни. Ереванера передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Искусства мастераш». РСФСР халкъа артист В. Самойлов. 22.45 — Пуни. «Подекатр». Передача йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Сенца юхадерзаргда вай дош» яха телевизионни документальни фильм. 18.15 — Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — «Халкъа тIахьожам дIахьош ба» (нохчий меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — Республика кхашка. Малгобекски района «Луч» яхача совхоза механизаторех дола дувцар (гIалгIай меттала). 19.10 — «02 ладувгIаш я». 19.30 — «Фордал декьа малх ба» яха документальни фильм. 19.50 «Доккхача вахара оагIонаш». «Ульяновгlар дезал» яха художественни фильм.

РАДИО

4 апрель

6.30 — «Юртара Iуйре». 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — Дерригача кхоачамех пятилетка кхоачашъяра пайда эца». Беседа (нохчий меттала). 9.15 — «Тха почта». 9.30 — «Къона вай заманхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 17.00 — Балха Ленински хьисап. Беседа. 17.15 — КПСС XXV съезда сопайаш кхоачашде! «Iилма — производствана». «Севкавниинефть» яхача институтера передача (нохчий меттала). 17.30 — «Пятилетка ударникаш» яха концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30—«Сайрийнара Грозный» (горсете гIолла). 18.30 — Ашараш.

5 апрель

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Коммунисташ хьалха латт. Урус - Мартановски районера передача (гIалгIай меттала). 8.50 — Ашараш. 9.15 — Ерригсоюзни Ленински коммунистически субботника накъадоллхаш. 9.30 — БIаьстанара муамаш. 16.00 — Ювцаш я РСФСР Конституце проект. 16.15 — «Хьона да Даьхе, салтечун дог» (нохчий меттала). 16.45 — «Свекла лелаерий йоаххонаш». Шалински районера передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоттуш

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 7 — 12 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 15 — 20, Грозне 17 — 19 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана кIезиг-дукха морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 5 — 10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 1 — 6, дийнахьа 8 — 13 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи денощка

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай отделеи — 3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрта болхама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

СФ08104. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяков ского, 92. Заказ № 2596.